

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

РЕГИОНАЛЕН ЦЕНТЪР ЗА ПОДКРЕПА НА ПРОЦЕСА НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ

3400 Монтана, ул. Неофит Бозвели №22А тел.: 096/306 219 факс: 096/ 306 219
e-mail: rcpiovdusop_mont@abv.bg <http://www.rc-montana.com>

ДОКЛАД – АНАЛИЗ

ЗА ДЕЙНОСТТА НА РЕГИОНАЛНИЯ ЦЕНТЪР ЗА ПОДКРЕПА НА ПРОЦЕСА НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ОБЛАСТ МОНТАНА ПРЕЗ УЧЕБНАТА 2018/2019Г.

I. МАТЕРИАЛНА БАЗА

С оглед осигуряване на дейностите по планиране, организиране и реализиране на качествен образователно-възпитателен и рехабилитационен процес е необходимо материално-техническо осигуряване в съответствие с новите изисквания на Европейската общност.

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – област Монтана разполага с осем помещения в Административната сграда – Дирекция, Учителска стая, Конферентна зала, Деловодство, Логопедичен и Психологичен кабинет, Сензо – моторна зала, зала за Ерготерапия, Клуб по интереси. Същият е оборудван с учебно – технически средства, дидактически материали и пособия, Монтесори материали, тест на Векслер, мултимедийни дискове, компютърни конфигурации, лаптопи, многофункционални устройства, Брайлова машина, шило и брайлова плочка за децата с нарушено зрение, говоряща програма „Гергана”, брайлови геометрични прибори, материали за развитие на тактилността на децата, дървени играчки „Дидактик”, бели бастуни за ориентиране и мобилност на децата с нарушено зрение, FM системи за децата с нарушен слух и др.

Всички ресурсни кабинети в общообразователните училища разполагат с компютърни конфигурации, лаптопи, дидактични материали, мултифункционални копирни устройства, мултимедийни дискове с обучителни програми.

ДГ №12 „Звънче”- гр. Лом, ДГ №10 „Детелина”- гр. Монтана, ДГ „Звездица”- с. Лехчево и ДГ „Звънче”- гр. Берковица разполагат със специално оборудвани ресурсни кабинети за работа с деца със специални образователни потребности в детската градина. В останалите детски градини се използват методични кабинети, които са оборудвани с необходимите дидактични материали за работа.

В съответствие с изискванията на нормативната уредба в област Монтана е изградена достъпна архитектурна среда в 10 общообразователни училища, 2 професионални гимназии, 1 профилирана гимназия, 4 детски градини и 2 ЦСОП, в които се обучават деца и ученици със специални образователни потребности:

- III ОУ „Д-р Петър Берон” – гр.Монтана - изградени са две рампи за достъп до голяма и малка сграда за деца с двигателни увреждания и приспособени санитарни възли на първите етажи в двата корпуса на училището;

- IV ОУ „Иван Вазов” – гр. Монтана - две рампи и два санитарни възела за деца, закупени и монтирани две пейки до класните стаи на децата с церебрална пареза, с цел създаване на условия за пълноценно общуване през междучасията; осигурена е класна стая на I етаж, с цел по-лесен достъп на деца с двигателни увреждания;

- V СУ „Христо Ботев” – гр. Монтана - към училището има изградена рампа, санитарен възел, пригоден за достъп на хора с увреждания;

- VI СУ „Отец Паисий” – гр.Монтана - създадена е на централния вход на училището достъпна архитектурна среда, позволяваща придвижването с инвалидни колички - рампа; на първия етаж в централен корпус е изграден санитарен възел, подходящ и достъпен за ученици с увреждания на двигателния апарат; изградено е сервизно помещение за трудноподвижни ученици;

- I ОУ „Н. Й. Вапцаров” – гр.Берковица - рампа и санитарни възли за инвалиди;

- II ОУ „Христо Смирненски” – гр. Берковица - изградени са 4 подстъпа - към сградата на 1. клас, основния корпус на училището, физкултурния салон и ученическият стол. Подстъпите са снабдени с устойчиви, здраво поставени метални перила;

- III ОУ Иван Вазов” - гр. Берковица - пригодени са санитарни възли за деца с двигателни проблеми;

- Профилирана гимназия „ Д-р Иван Панов” – гр.Берковица - изградена е рампа за инвалидни колички с достъп до първи етаж на сградата и санитарен възел за инвалиди;

- СУ „Иван Вазов” – гр. Вършец - разполага с изградена платформа за инвалиди, подстъпи до входовете, рампи за инвалиди, ученически санитарен възел за инвалиди, аудиосистема за озвучаване на деца със слухови проблеми;

- СУ „Д-р Петър Берон” – с. Якимово – изградени са рампа и санитарен възел за лица с увреждания;

- ОУ „П. Парчевич” – гр. Чипровци – изградена е вътрешна рампа с помощен парапет с достъп до 1-ви етаж;

- ДГ № 6 „Слънце” - гр. Монтана - разполага със санитарен възел и асансьор за хора с увреждания;

- ДГ №10 „Детелина”- гр. Монтана – изградена е рампа;

- ДГ №11 „Изгрев”-гр. Монтана - изградена е рампа;

- ДГ №9 „Светулка”-гр. Лом - изградена е рампа;

- ЦСОП „Д-р Петър Берон” – гр. Лом - на входа на центъра и на столовата за хранене са изградени рампи за инвалидни колички, изграден е санитарен възел за хора с увреждания и училищен автобус с рампа за колички;

- ЦСОП „Христо Ботев” - гр. Берковица - изградени са рампи за инвалидни колички, за достъп до всички сгради, приспособени са санитарни възли за лица с увреждания, обезопасени стълби, училищен автобус с рампа за инвалидни колички;

Изградена е достъпна архитектурна среда в две професионални гимназии, в които не се обучават ученици със СОП:

- ПГСАГ „Проф. д-р Стефан Стефанов” – Монтана (държавна професионална гимназия, в която не се обучават ученици със СОП) - изградена е бетонова пътека за достъп и рампа за достъп на лица с увреждания. Бетоновата пътека е изградена върху основа от трошен камък. Настилката е армирана и е ограничена с градински бордюри. Рампата за достъп е от стоманобетон с грапава повърхност за предотвратяване на хлъзгането, има метален парапет с ръкохватка;

- ПГТЕ „Христо Ботев” - Монтана (държавна професионална гимназия, в която не се обучават ученици със СОП) - осигурена е достъпна архитектурна среда чрез обособена рампа на един от входовете на Гимназията и адаптирано санитарно помещение за лица с увреждания.

В 18 общообразователни училища и гимназии все още няма обособени (самостоятелни) ресурсни кабинети за ресурсните учители и логопедите. В тези училища за индивидуална работа с учениците се използват свободни класни стаи, методични кабинети или други. Това създава допълнителна трудност или неудобство на преподавателския състав при организацията за работа. В останалите общообразователни училища на територията на област Монтана са създадени и оборудвани ресурсни кабинети с компютърни конфигурации, копирни устройства, преносими компютри и дидактични материали.

Липсата на достъпна архитектурна среда в някои детски градини и училища затруднява достъпа на децата и учениците с двигателни увреждания до класните стаи.

II. КАДРОВА ОСИГУРЕНОСТ

Регионален център – област Монтана реализира своята дейност чрез екип от висококвалифицирани специалисти в областта на специалната педагогика и психология, които със задълбочения си творчески опит и усета към нововъведенията спомогат за успешната социална интеграция на децата и учениците със специални образователни потребности в съвременното гражданско общество.

Осъществени правомощия на директора като работодател в специализираното обслужващо звено - отличия и наказания

Национални отличия на педагогическите специалисти през учебната 2018/2019г:

Рехабилитаторът на слуха и говора Нели Петрова Вълкова бе удостоена с почетното отличие *„Неофит Рилски“* от Министерството на образованието и науката за дългогодишната и цялостна високопрофесионална трудова дейност в системата на народната просвета и приноса ѝ в развитието на образователното дело.

Рехабилитаторът на слуха и говора Нели Петрова Вълкова бе удостоена с I-ва награда в XIV издание на **Конкурс за образователно-програмни продукти на СУ „Климент Охридски” – ДИУУ**, в образователна област: Иновационни образователно-програмни продукти за обучение на деца със СОП за авторската разработка *„Практическа българска граматика”* – терапевтично помагало за работа с деца със специални образователни потребности”- октомври 2018 г.

Логопедът Янита Цветанова Сейкова взе участие в Държавния прием на Президента на Република България по повод 24 май – Ден на българската просвета и култура и славянската писменост.

1. Брой специалисти по видове квалификация

Съгласно Списък-Образец 3 утвърдената численост на персонала за учебната 2018/2019 е **33 щатни бройки**. Екипът се състои от категория персонал с педагогически функции - **директор; заместник – директор; 1 главен учител, ресурсен; 9 старши учители, ресурсни; 5 учители, ресурсни; 4 логопеда; 1 рехабилитатор на слуха и говора; 1 старши учител на деца с нарушено зрение; 4 щатни бройки психолози; 1 старши учител, сензорен ко-терапевт и непедагогически персонал – 1 ерготерапевт; 1 главен счетоводител, 1 касиер – домакин- технически изпълнител, 1 шофьор, 1 чистач** в Административен център Монтана.

1.1. Брой специалисти, участващи в РЕПЛР

На основание чл. 190, ал.1 и ал.2 от ЗПУО, чл. 133 и чл. 134 от Наредба за приобщаващото образование, обн. ДВ, бр.86 от 27.10.2017г., изм. и доп. ДВ, бр.105/18.12.2018г. със Заповед № РД-325/29.08.2018 г. на Директора на РЦПППО – област Монтана бе сформиран РЕПЛР в следния състав:

Състав на РЕПЛР

Ръководител: Персияна Георгиева Петкова – старши експерт по предучилищно образование в РУО – Монтана.

Членове:

1. Румяна Иванова Димитрова – старши учител, ресурсен в РЦПППО – Монтана
2. Виолета Цветанова Георгиева – учител, ресурсен в РЦПППО – Монтана
3. Боряна Петрова Любенова – психолог в РЦПППО – Монтана
4. Антон Аспарухов Цифудин – психолог в РЦПППО – Монтана
5. Диана Стоянова Николова-Тодорова – логопед в РЦПППО – Монтана
6. Янита Цветанова Сейкова – логопед в РЦПППО – Монтана
7. Нели Петрова Вълкова – рехабилитатор на слуха и говора в РЦПППО – Монтана / при необходимост /
8. Бисерка Костадинова Салтирова – старши учител на деца с нарушено зрение в РЦПППО – Монтана / при необходимост /
9. Елена Николаева Илиева - Истаткова- ерготерапевт в РЦПППО-Монтана
10. Мая Славчева Къосина- старши ресурсен учител, сензорен ко-терапевт в РЦПППО – област Монтана
11. Ели Стефчова Драгиева – старши начален учител в III ОУ „Д-р Петър Берон” – Монтана
- 12.Александър Цветанов Александров – главен учител, специален педагог в ЦСОП „Д-р Петър Берон” – Лом
13. Мария Любомирова Костова – учител, специален педагог в ЦСОП „Христо Ботев” – Берковица
14. Галина Петрова – социален работник към Отдел „Закрила на детето”, Дирекция „Социално подпомагане” – Монтана / при необходимост /
15. Марина Цветкова Филипова– главен социален работник към Отдел „Закрила на детето”, Дирекция „Социално подпомагане” – Лом / при необходимост /
16. Цветелина Иванова Шейнова- социален работник към Отдел „Закрила на детето”, Дирекция „Социално подпомагане” – Берковица / при необходимост /

1.2 Брой специалисти, определени за предоставяне на ресурсно подпомагане по детски градини и училища в областта.

На територията на област Монтана приобщаващото образование се осъществява в **23** детски градини, **41** общообразователни училища, **8** професионални и профилирани гимназии и **2** ЦСОП.

През учебната година за предоставяне на ресурсно подпомагане от **РЦПППО – област Монтана** в детските градини и училища са определени следните педагогически специалисти:

- 9 - старши учители, ресурсни;
- 5 - учители, ресурсни;
- 4 - логопеди;
- 1 - рехабилитатор на слуха и говора;
- 1 - старши учител на деца с нарушено зрение;
- 4 - психолози

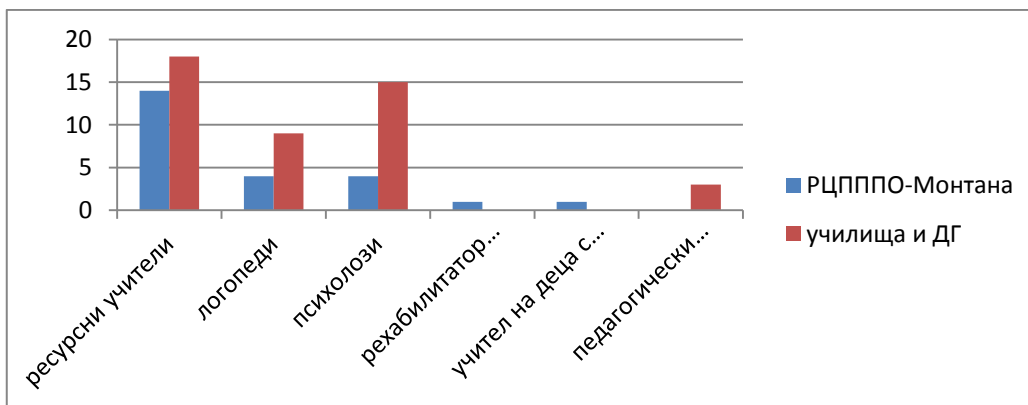
През учебната година за предоставяне на ресурсно подпомагане в **общообразователните училища и детски градини** на територията на област Монтана са назначени следните педагогически специалисти:

- 18- учители, ресурсни;
- 9 - логопеди;
- 15 - психолози;
- 3 - педагогически съветника

Общият брой на педагогическите специалисти, които оказват допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности на територията на областта през учебната **2018/2019** година е показан в таблицата:

Институция	Ресурсни учители	Логопеди	Психолози	Рехабилитатори на слуха и говора	Учители на деца с нарушено зрение	Педагогически съветници
РЦПППО	14	4	4	1	1	0
Училища/ДГ	18	9	15	0	0	3

Диаграма 1

Изводи:

Данните показват, че по-голям процент от ресурсните учители, психолози и логопеди за предоставяне на допълнителна подкрепа се осигуряват от общообразователните училища. Рехабилитатор на слуха и говора и учител на деца с нарушено зрение се осигуряват единствено от Регионалния център и оказват допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със сензорни нарушения на територията на цялата област.

1.3. Брой специалисти, участващи в РЕПЛР и определени за предоставяне на ресурсно подпомагане по детски градини и училища в областта.

През учебната година 1 старши учител ресурсен, 1 ресурсен учител, 2 логопеди и 2 психолози, участващи в състава на РЕПЛР предоставяха ресурсно подпомагане по детски градини и училища в областта по определен график. Същите изпълняваха и регламентираните дейности по чл. 190, ал. 1 и ал.2 от ЗПУО.

III. АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА РЦПППО

1. Организационна дейност

На 17.09.2018 г. РЦПППО – област Монтана откри учебната година, отбелязвайки дванадесет години от своето създаване. На първия педагогически съвет се обсъдиха организационни въпроси, свързани с предстоящата учебна година, промените и предизвикателствата, които предстоят пред екипа на РЦПППО. Екипът към РЦПППО - Монтана се запозна подробно с принципите на приобщаващото образование и се обсъдиха промените в условията и реда за осигуряване на ресурсно подпомагане.

Бяха начертани перспективите и целите за работа на специалистите. На новопостъпилите колеги бяха дадени подробни указания, свързани с особеностите относно условията и реда на работа, проведен бе начален инструктаж. Бяха посочени личните отговорности спрямо длъжностната характеристика на специалистите. Маркирани бяха акцентите, свързани с основните ключови фактори, които играят важна роля за резултатната работа на ресурсния учител за развитие на детето/ученика със специални образователни потребности, за обучение и възпитание, адекватни на обществените и личните очаквания и потребности.

2. Дейност, свързана с оценката на индивидуалните потребности

(описва се проведеното оценяване на образователните потребности – период на оценяването на децата, формулировката на затрудненията на децата, статистика).

Методика и процедури на педагогическо оценяване от РЕПЛР.

Педагогическите специалисти от състава на РЕПЛР извършват оценка на индивидуални потребности на децата и учениците в съответната детска градина или училище, където:

1. Обсъждат с екипа за подкрепа за личностно развитие извършената оценка на образователните потребности на детето или ученика и се запознават с основанията за нейното извършване;

2. Запознават се с документите, във връзка с извършената оценка на индивидуалните потребности на детето или ученика;

3. При необходимост провеждат събеседване с родителя/представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето, и извършват наблюдение на детето или ученика със специални образователни потребности в естествената му среда;

4. Отправят препоръки към екипите за подкрепа за личностно развитие, във връзка с допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности, в случай че направи предложение за одобряване на предоставянето.

В процеса на работа бяха използвани следните методики: методика за функционална оценка и работа с деца с умствена изостаналост и от аутистичния спектър на МОН, „Бине-Терман“, Тест на Уекслър, Тест на Лурия „Десет думи“. Тестове за класификация - „Четвъртият е излишен“, моторика, концентрация, вербални тестове, рисувателни тестове /нарисувай човек, рисунка на дърво, прерисувай/. Най-използвани са картинните тестове - „Езиково разбиране“, „Елементарни понятия“, „Познаване на цветове“, „Назоваване на предмети“, „История с картинки“, „Аналогии по сходство“, „Аналогии по теми“, „Светът около нас в 68 картинки“, „Разбиране на устна реч - Token test“. С картинните тестове се провокират умения за разказване и преразказване. Изследва се развитието на свързана реч (съставяне на изречения, умения за използване на съединителни съюзи, речников запас). Използват се и тестове за зрително-моторна координация и изследване

формирането на понятия, тест за откриване на грешки – нелогичности - „Сбъркани картинки”, тестове за психомоторно развитие, представени от Весела Банова: наблюдение на пози и движения при двигателна дейност, рисуване на човешка фигура, къща, дърво, рисуване на графем, невербални тестове за подражания на движения (теста на Хед -подражания на движения "ръка-око-ухо"). В предучилищна възраст се използва играта като метод за диагностика - конструктивни игри, игри-пъзели, игри за вгnezдяване. Тези игри се използват като тест за мускулен тонус и оценяване качеството на жеста, движението. Оценява се развитието на нервно-двигателния контрол на ръката, китката, пръстите и координацията ръка - око. При учениците от начална и средна степен се отчитат четивни и писмени умения.

При организация и провеждане на редовни заседания на РЕПЛР за насочване към специални училища за деца с нарушен слух и нарушено зрение, както и към центрове за специална образователна подкрепа се използва стандартизирана тестова методика за оценка на образователните потребности от членовете на РЕПЛР, попълват се карти за оценка и се изготвят протоколи от заседанията. Родителите се запознават с извършената оценка на образователните потребности на съответния ученик срещу подпис.

Обобщена информация за изготвени доклади, мотивирани становища, протоколи, карти за оценка от РЕПЛР, чек-листове и др.

Мобилните групи от състава на РЕПЛР са изготвили подробни и мотивирани доклади и становища за насочване на деца и ученици със специални образователни потребности към допълнителна подкрепа за личностно развитие в училища и детски градини след заявено желание на родител. Изготвени и класирани в класъор са **66 доклада** относно извършена оценка на индивидуалните потребности на **150** деца и ученици.

От тях **145 деца/ученици са с потвърдена оценка** за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие, **5** - насочени за изчерпване на наличните ресурси по **обща подкрепа**, осигурена от съответното учебно заведение / Ивона Мирославова Тодорова – 3 клас на ОУ „ Петър Парчевич” – гр. Чипровци; Георги Георгиев Стойчев – 5 клас на III ОУ „ Д-р Петър Берон” – гр. Монтана; Павлин Евдокимов Трифонов – 4 клас ОУ „П.К.Яворов” – с. Крива бара; Мелек Камелиева Антонова – ПГ в ДГ „ Мечо Пух” – с. Крива бара; Адриана Димитрова Емилова – 2 клас в II ОУ „ Константин Фотинов” – гр. Лом/.

Изготвени са **мотивирани становища** от РЕПЛР относно:

➤ *Промяна формата на обучение:*

- по подадено заявление от родител и писмо с изх. № РД-11-5/18.09.2018г. на директора на I ОУ „Св.Св. Кирил и Методий” – Монтана, вх. № 22/18.09.2018г. на РЦПППО – Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Илиян Цветанов Николаев – 6 клас**, I ОУ „Св.Св. Кирил и Методий” – Монтана и е изготвено мотивирано становище *относно промяна формата на обучение от дневна в индивидуална*;

- по подадено заявление от родител и писмо с изх. № АД 20 – 134/16.11.2018г. на директора на II СУ „Н.Й.Вапцаров” – Монтана, вх. № 317/21.11.2018г. на РЦПППО – Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Кристиан Ангелов Кирилов – 8 клас**, II СУ „Н.Й.Вапцаров” – Монтана и е изготвено мотивирано становище *относно промяна формата на обучение от дневна в индивидуална*;

- по подадено заявление от родител и писмо с изх. № АД 20 – 133/16.11.2018г. на директора на II СУ „Н.Й.Вапцаров” – Монтана, вх. № 318/21.11.2018г. на РЦПППО – Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученичката **Преслава Драгомирова Найденова – 1 клас**, II СУ „Н.Й.Вапцаров” – Монтана и е изготвено мотивирано становище *относно промяна формата на обучение от дневна в индивидуална*.

➤ *Преместване и продължаване на образованието от I степен на професионална квалификация по профил в СУ:*

- на основание доклад с изх. № 52/20.09.2018г. на директора на ПГСАГ „Проф.арх. Стефан Стефанов” - гр. Монтана до Началника на РУО – Монтана, вх. № 51/21.09.2018г. на РЦПППО- Монтана, във връзка с подадено заявление от Василка Георгиева Бончева – родител на **Георги Василев Георгиев – 8 клас** за преместване за обучение от ПГСАГ „Проф. арх. Стефан Стефанов”- гр. Монтана, професия „Строителен техник”, специалност „Строителство и архитектура” по I степен на професионална квалификация или част от професия в дневна форма на обучение по индивидуален учебен план в VI СУ „Отец Паисий” – гр. Монтана, *профил „Предприемачески” в дневна форма на обучение по индивидуален учебен план*;

- на основание доклад с изх. № 137/16.01.2019г. на директора на Профилирана гимназия „ Д-р Иван Панов” – гр. Берковица, вх.№ 541/18.01.2019г. на РЦПППО-Монтана, във връзка с подадено заявление от Севда Димитрова Младенова – приемен родител на **Снежана Каменова Тодорова – 8 клас** за пренасочване за обучение от Профилирана гимназия „ Д-р Иван Панов” – гр. Берковица, професия „ Хотелиер”, специалност „Организация на хотелиерството” по I степен на професионална квалификация или част от професия в дневна форма на обучение по индивидуален учебен план в *профил „ Чужди езици” в същото учебно заведение в дневна форма на обучение по индивидуален учебен план;*

- на основание доклад с изх. № 187/10.04.2019г. на директора на ПГСС „ Дунавска земя” – с. Ковачица, общ. Лом, вх. № 810/10.04.2019г. на РЦПППО- Монтана и подадено заявление от Анелия Любенова Цветанова – родител на **Алисия Цветанова Иванова – 9 клас** с вх. № 516/10.04.2019г., във връзка с искане на директора на ПГСС „ Дунавска земя” – с. Ковачица за преместване на ученичката със специални образователни потребности за обучение от ПГХЗ „ Дмитрий Иванович Менделеев”- гр. Лом, професионална паралелка за придобиване на I степен на професионална квалификация по професия „ Работник в заведения за хранене и развлечения”, специалност „ Работник в производството на кулинарни изделия в заведения за хранене и развлечения” в професионална паралелка на ПГСС „ Дунавска земя” – с. Ковачица, общ Лом *професия „ Фермер”, специалност „ Земеделец”.*

➤ *Продължаване на образованието по I степен на професионална квалификация*

В изпълнение на чл. 140, ал. 1 и чл. 142, ал. 1-3 от Наредба за приобщаващото образование, обн. ДВ, бр.86/27.10.2017г., изм. и доп. ДВ, бр.105/18.12.2018г., Регионалният екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности е изготвил **25 мотивирани становища** за насочване на съответните ученици в подходящ профил или специалност от професия, съобразен с държавния план-прием в област Монтана за учебната 2019/2020г., утвърден със Заповед № РД-05-208/26.03.2019г. на Началника на Регионално управление на образованието – обл. Монтана. От тях **11** ученици са насочени за продължаване на обучението си по I степен на професионална квалификация или част от професия, **14** ученици по профил. През учебната 2019/2020г. няма да продължи обучението си **1** ученик със СОП, който не е

консултиран от РЕПЛР и не е открит в училище и на посочения домашен адрес.

Членовете на РЕПЛР са направили преценка на индивидуалните потребности и възможности на всеки ученик, на личните интереси и мотивацията им за продължаване на обучението в профили или специалности от професии. Направени са препоръки за изготвянето на индивидуалния учебен план, за адаптирането на учебната среда и за подходящата форма на обучение на конкретния ученик. Мотивираните становища са съобразени с индивидуалните потребности и здравословното състояние на учениците. Взето е под внимание в определени случаи и мнението на родителя/настойника на ученика за насочване в най-близкото учебно заведение.

Двама ученици, от които 1 ученик във II ОУ „Христо Смирненски- гр. Берковица и 1 ученик от СУ „Иван Вазов” - гр. Вършец са преминали по общообразователен учебен план за учебната 2019/2020г. по преценка на Екипите за подкрепа за личностно развитие. Същите са постигнали ДОС за учебно съдържание по учебните предмети в VII клас и са с преустановено предоставяне на допълнителната подкрепа (Писмо с изх.№ 552/22.05.2019 на Директора на СУ „Иван Вазов” - гр. Вършец и Писмо с изх.№ 287/22.05.2019г. на Директора на II ОУ „Христо Смирненски” – гр. Берковица). Същите ще получат свидетелство за завършено основно образование.

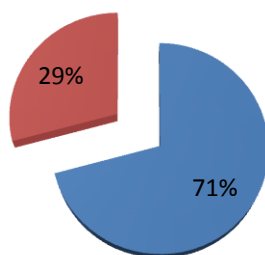
2.1. Извършени дейности за одобрение на оценка по чл. 190, ал. 3, т. 1 от ЗПУО и чл. 135 от Наредбата за приобщаващо образование:

Въз основа на функцията по чл. 190, ал. 3, т. 1 от ЗПУО е извършена **оценка на 55 нови случаи**. Изготвени са мотивирани доклади и чек-листове за осъществена комуникация с родители или настойници, директори, заместник-директори и учители.

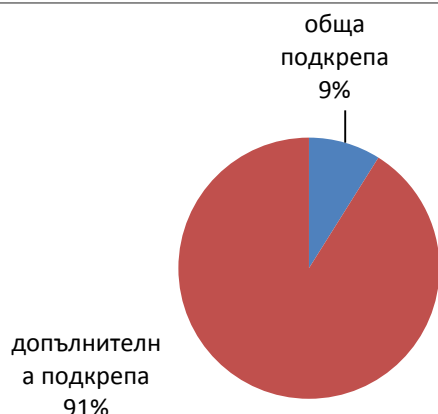
Област	Вид учебно заведение	Брой учебни заведения	Брой деца/ученици	Обща подкрепа	Допълнителна подкрепа
Монтана	ДГ	7	11	1	10
	Училища	17	44	4	40
ОБЩО:		24	55	5	50

Диаграма 2

■ училища ■ детски градини

Диаграма 3

Изводи:

По чл.190, ал. 3 , т. 1 от ЗПУО е извършена оценка на 55 нови случаи и е потвърдена допълнителна подкрепа след направена оценка от ЕПЛР на 83 стари случаи.

От диаграмите е видно, че от общия брой извършени оценки 29% са в ДГ, 71% в общообразователните училища. От тях за обща подкрепа са насочени 11 %, а за допълнителна подкрепа са насочени 89 % от децата.

В училищата 9% от учениците са насочени за обща подкрепа и 91% от учениците за допълнителна подкрепа.

Данните показват, че по - голям процент от децата /учениците имат необходимост от оказване на допълнителна подкрепа за личностно развитие. За тях е необходимо по преценка на ЕПЛР да се изготвят индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми по един или няколко предмета в зависимост от потребностите на децата/учениците и да се осигури качествена подкрепяща среща.

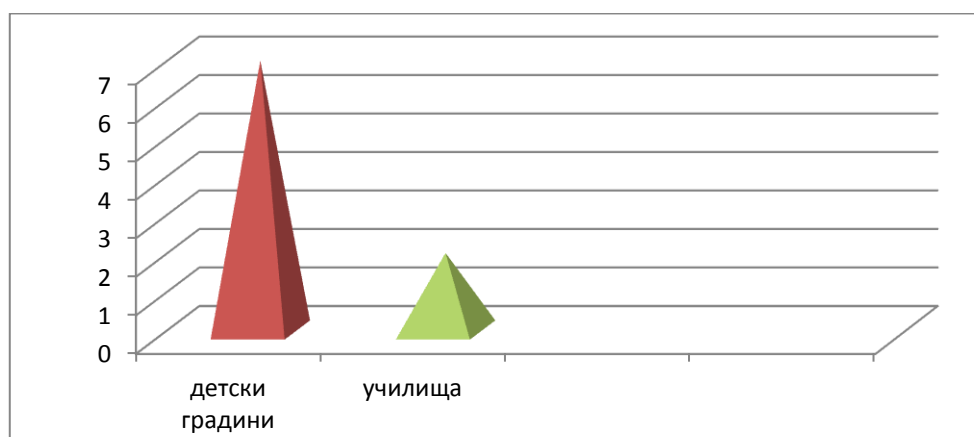
Децата и учениците, насочени към обща подкрепа за личностно развитие е необходимо да бъдат включени в допълнителни часове за индивидуална работа по учебни предмети и занимания по интереси.

2.2. Извършена оценка по чл. 190, ал. 3, т. 2 от ЗПУО и чл. 136 от Наредбата за приобщаващо образование:

Въз основа на функцията по чл. 190, ал. 3, т. 2 от ЗПУО (извършване на **оценка на индивидуални образователни потребности** от РЕПЛР в случаите, когато е невъзможно да се сформира екип по чл. 188) са извършени оценки от РЕПЛР **14 на брой деца и ученици в следните училища и ДГ: V СУ „Хр. Ботев“ - Монтана, ДГ „Пролетна дъга” – Берковица, ДГ „Звънче” – Берковица, ДГ №1 „Щастливо Детство“ - Монтана, ДГ „Щурче” – Расово, ДГ „Слънчице“ – Якимово/Дългоделци, ДГ „Патиланци” – Вълчедръм, ДГ „Червената шапчица” – Лом, ПГПТ – Лом.**

Област	Вид учебно заведение	Брой учебни заведения	Брой деца/ученици	Обща подкрепа	Допълнителна подкрепа
Монтана	ДГ	7	11	0	11
	Училища	2	3	0	3
ОБЩО:		9	14	0	14

Диаграма 4

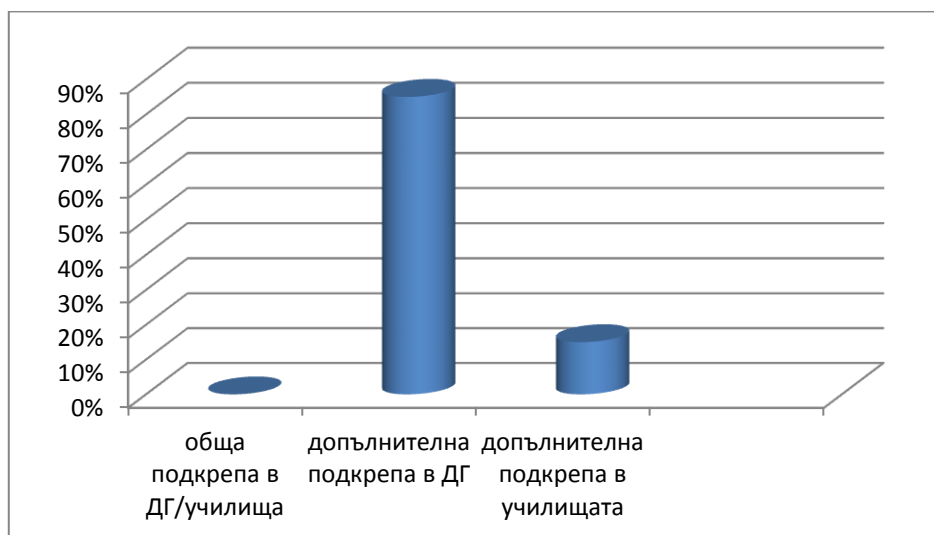

Изводи:

По чл.190, ал. 3 , т.2 от ЗПУО е извършена оценка на 14 нови случая. От диаграмата е видно, че от общият брой извършени оценки 85% са в ДГ и 15% в общообразователните училища.

От таблицата е видно, че през учебната 2018/2019 г. се е увеличил броя на децата от детските градини, които имат необходимост от оказване на допълнителна подкрепа за личностно развитие. РЕПЛР е извършил оценка на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа на 11 деца от детски градини в област Монтана.

Диаграма 5

Изводи:

От извършените оценки на нови случаи по чл.190, ал. 3, т.2 от ЗПУО в ДГ и училища за обща подкрепа не са насочени деца и ученици. За допълнителна подкрепа са насочени 100% от децата и учениците, на които е извършена оценка на образователните потребности в училищата и ДГ.

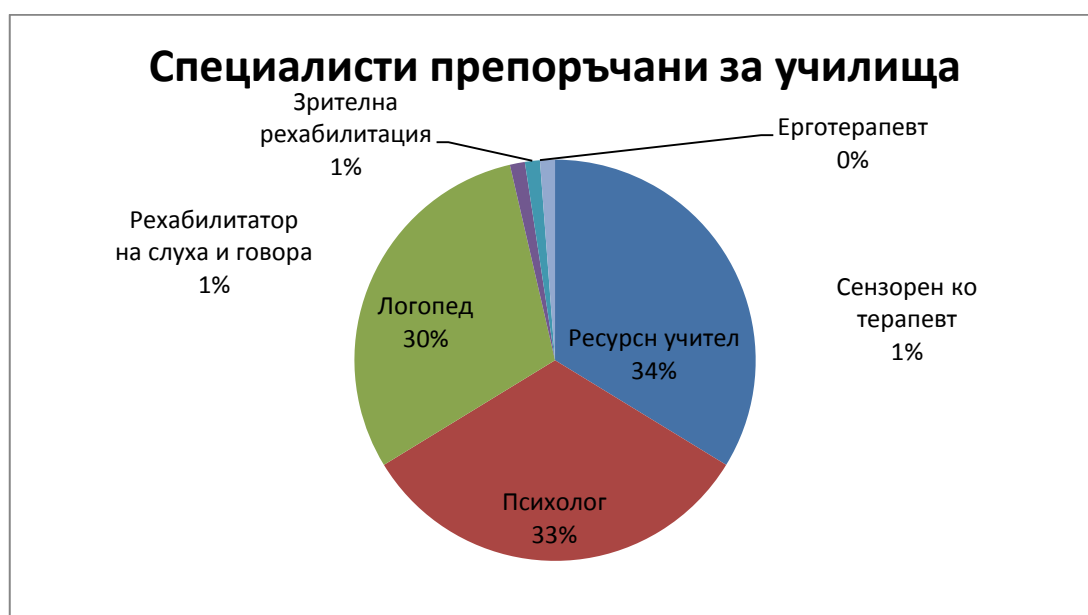
Посочените данни показват, че децата/учениците в голяма част имат необходимост от оказване на допълнителна подкрепа за личностно развитие.

При направена оценка въз основа на функцията по чл. 190, ал. 3, т. 1 и т. 2 от ЗПУО, РЕПЛР към РЦПППО – Монтана е препоръчал за децата и учениците, получаващи допълнителна подкрепа работа със следните специалисти:

Учебно заведение	Ресурсен учител	Психолог	Логопед	Рехабилитатор на слуха и говора	Зрителна рехабилитация	Ерготерапевт	ко Сензорен терапевт
ДГ	11	10	12	0	1	3	4
Училища	28	27	25	1	1	0	1

Диаграма 7

Изводи:

При направена оценка на потребностите на деца и ученици със СОП от областта, съгласно чл. 190, ал. 3, т. 1 и т. 2 от ЗПУО, за реализирането на допълнителна подкрепа в училищата и детските градини преобладаващ е делът на ресурсните учители, психолозите и логопедите. Като цяло необходимостта от специалисти проличава в по-горе отразените диаграми, от които е видно, че освен основните специалисти-ресурсни учители, психолози и логопеди, е налична необходимост и от учител на деца с нарушено зрение, рехабилитатор на слуха и говора, ерготерапевт и сензорен ко - терапевт.

2.3. Извършена оценка по чл. 190, ал. 3, т. 3 от ЗПУО и чл. 137 от Наредбата за приобщаващо образование:

Въз основа на функцията по чл. 190, ал. 3, т. 3 от ЗПУО (повторна оценка на индивидуални потребности при несъгласие на родител) – няма подадени заявления за повторна оценка през учебната 2018/2019г.

2.4. Извършена оценка по чл. 190, ал. 3, т. 4 от ЗПУО и чл. 138 от Наредбата за приобщаващо образование:

През учебната 2018/2019г. на територията на област Монтана учениците с умерена и тежка умствена изостаналост и множество увреждания са записани в образователните училища, но се обучават в изнесени групи/паралелки в два центъра за специална образователна подкрепа ЦСОП „Христо Ботев” – Берковица и ЦСОП „Д-р Петър Берон” – Лом, в които се осъществява консултативна, диагностична, корекционно-възпитателна, лечебно-възстановителна, рехабилитационна и профилактична дейности, насочени към коригиране и компенсиране на съответните увреждания и нарушения и стимулиране развитието на учениците.

Изготвено е предложение от мобилните групи от състава на РЕПЛР за разпределението на учениците с множество увреждания в изнесени паралелки/групи към Център за специална образователна подкрепа „Д-р Петър Берон“ - Лом и Център за специална образователна подкрепа „Христо Ботев“ - Берковица, както и в социални услуги в общността - ЦНСТДМУ-Монтана и КЗСУ „Св. Мина“ - Монтана. На база на направеното предложение директорът на РЦПППО-Монтана е изготвил предложение до Началника на РУО-Монтана с копие до кмета на община Монтана.

➤ За учебната 2018/2019 г. в ЦСОП „Д-р Петър Берон“ – Лом се оформиха *три изнесени групи*, при които броят на учениците в IV „г” група с множество увреждания е 7 ученици, V „д” група с множество увреждания е 6 ученици и VI „е” група с множество увреждания е 7 ученици.

➤ За учебната 2018/2019 г. в ЦСОП „Христо Ботев “ – Берковица се оформиха *четири изнесени групи*, при които броят на учениците в I група ученици с умствена изостаналост и множество увреждания е 5 ученици, III група ученици с умствена изостаналост и множество увреждания е 4 ученици в IX клас и IV група профил „Чужди езици” – 6 ученици в XI клас.

➤ За учебната 2018/2019 г. се оформиха *три изнесени групи* в социални услуги в общността – ЦНСТДМУ – Монтана и КЗСУ „Св. Мина” – Монтана, при които броят на учениците в I „а” група с множество увреждания е 7 ученици, II „б” група с множество увреждания е 6 ученици и III „в” група с множество увреждания е 5 ученици.

През учебната 2018/2019г. в изнесени групи/паралелки на ЦСОП на територията на областта се обучават **61** ученици, разпределени, както следва:

- ЦСОП „Д-р Петър Берон” - гр. Лом **39** ученици от I до X клас
- ЦСОП „Христо Ботев” - гр. Берковица - **22** ученици от I до X клас

Педагогическите специалисти, които оказват допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности в ЦСОП през учебната година са:

- 14- специални педагози;
- 2 - логопеди;
- 2 - психолози;
- 1 – арт-терапевт.

Въз основа на функцията по чл. 190, ал. 3, т. 4 от ЗПУО за **насочване към специални училища за деца с нарушен слух и нарушено зрение, както и към центрове за специална образователна подкрепа:**

➤ През учебната 2018/2019г. няма подадени заявления за оценка за и насочване към специални училища за деца с нарушен слух и нарушено зрение.

➤ През учебната 2018/2019г. РЕПЛР насочи към **центрове за специална образователна подкрепа** следните деца и ученици:

- Изготвено е едно мотивирано становище от мобилна група 1 към РЕПЛР – Монтана във връзка с подадено заявление от директора на ЦНСТ с.Г.Геново насочване за обучение в 8 клас на ПГ „ Д-р Иван Панов” – гр. Берковица, профил „ Чужди езиди” - **1 ученик** /*Любомир Пламенов Павлов*/;

- Изготвено е едно мотивирано становище от РЕПЛР по подадени заявления от родители в началото на учебната 2018/2019г. за насочване за обучение в ЦСОП „ Хр.Ботев” – гр. Берковица – **2 деца** / *Дарин Мирославов Славчев и Сергей Витков Танчев*/;

- Изготвено е едно мотивирано становище от РЕПЛР по подадено заявления от родител за насочване за обучение в ЦСОП „ Д-р Петър Берон” – гр. Лом - **1 ученик** /*Любомир Райков Райков*/.

В центровете за специална образователна подкрепа се осигуряват адекватни на спецификата на здравословното състояние на децата грижи, съобразени с индивидуалните им потребности и възможности, осигурява се подкрепа за развиване на полезни умения за справяне с дейности от ежедневието, ориентиране и мобилност, зрително подпомагане,

рефлексотерапия, музикотерапия, тактилно творчество, арт-терапия и други педагогически форми и методи на корекционно въздействие.

3. Методическа подкрепа

3.1.Предоставена методическа подкрепа по чл.190, ал. 3, т. 6 от ЗПУО и чл.144 от Наредбата за приобщаващо образование.

През учебната 2018/2019г. РЕПЛР организира и проведе обучения, информационни срещи и семинари тематично съобразени с конкретните потребности, появили се в процеса на реализиране на приобщаващо образование на територията на областта, в които се включиха педагогически специалисти от: **36 детски градини и 25 училищата, от тях - 13 - основни училища; 1 - обединено училище; 8 - средни училища; 2– профилирани гимназии и 1 – професионална гимназия.**

3.1.1. Информационни срещи и семинари

През учебната 2018/2019г. **201** педагогически специалисти от общообразователни училища, гимназии, детски градини и ЦСОП се включиха в организиранияте и проведените от РЕПЛР **8 информационни срещи и семинари** тематично съобразени с конкретните потребности, появили се в процеса на реализиране на приобщаващо образование на територията на област Монтана.

- 06.12.2018г. Информационна среща на тема „ *Реализиране на обща и допълнителна подкрепа за деца и ученици със СОП в контекста на нормативната уредба*”;
- 24.01.2019г. Информационна среща на тема „ *Реализиране на обща и допълнителна подкрепа за деца и ученици със СОП в контекста на нормативната уредба*” в І ОУ „Св.св. Кирил и Методий” – Монтана;
- 11.02.2019г. Родителско консултиране на тема: „ *Епилепсията е повече от пристъпи*” посветен на борбата с епилепсията, по инициатива на Клуб „Специални родители” с любезното съдействие на Асоциация на родителите на деца с епилепсия и на ръководството на Детска градина №12 „Звънче” – Лом.
- 21.02.2019г. Информационен семинар на тема „ *Реализиране на обща и допълнителна подкрепа за ученици със СОП в контекста на нормативната уредба*” І ОУ „ Васил Левски” – гр. Вълчедръм;
- 26.02.2019г. Информационен семинар на тема „ *Оценка и терапия на деца с множество увреждания*” – обмен на добри практики. „ *Сензорна интеграция и ерготерапия при децата със СОП*” – РЦПППО – Монтана;
- 07.03.2019г. Информационен семинар на тема „ *Иновации в сферата на логопедичната терапия*” - РЦПППО – Монтана;

- 19.04.2019г. Родителско консултиране на тема: „ *Правилният избор за моето дете, част от дейността на групата за взаимопомощ*” в клуб „ Специални родители” – гр. Лом;
- 08.05.2019г. Методическа среща във връзка с насочване на учениците със СОП след VII клас за продължаване на обучението им по профили и специалности от професия – ПГХЗ „ Д.И.Менделеев” – гр. Лом;
- 09.05.2019г. Методическа среща във връзка с насочване на учениците със СОП след VII клас за продължаване на обучението им по профили и специалности от професия – ПГ „ Д-р Иван Панов” – гр. Берковица;
- 13.05.2019г. Методическа среща във връзка с насочване на учениците със СОП след VII клас за продължаване на обучението им по профили и специалности от професия – II СУ „Н.Й. Вапцаров” – гр. Монтана;
- 20.06.2019г. Информационна среща с учители от общообразователните училища на тема: ” *Функционална оценка на индивидуалните потребности на основата на ICF-CY*”
- 21.06.2019г. Информационна среща с учители от детските градини на тема: ” *Функционална оценка на индивидуалните потребности на основата на ICF-CY*”

На участниците са издадени сертификати за участие.

3.1.2. Обучения

През учебната **2018/2019** година са проведени **7** обучения на **111** педагогически специалисти от общообразователни училища, гимназии, детски градини и ЦСОП.

- 22.11.2018г. обучение на тема „ *Приобщаващо образование – управленски стратегии и практики*”;
- 29.11.2018г. обучение на тема „ *Приобщаващо образование – управленски стратегии и практики*”;
- 13.12.2018г. обучение на тема „ *Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в контекста на нормативната уредба*”;
- 22.01.2019г. обучение на тема „ *Организиране и обогатяване на подкрепяща среда в детските градини и училища*”.
- 19.02.2019г. Обучение на тема „ *Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в контекста на нормативната уредба*”;
- 26.03.2019г. Обучение на тема „ *Организиране и обогатяване на подкрепяща среда в ДГ и училища*”;

На участниците са издадени удостоверения с присъждане на квалификационни кредити.

- 27-28.03.2019г. Регионална конференция на тема „ *Предизвикателства и перспективи пред приобщаващото образование*” – гр. Вършец;

3.1.3. Супервизии, родителско консултиране, работни консултативни срещи

Специалисти от състава на РЕПЛР към РЦПППО – Монтана проведеха супервизии на екипи за подкрепа за личностно развитие в образователни институции в областта с цел оказване на подкрепа на учителите и техните усилия да са полезни и ефективни в процеса на приобщаване на деца и ученици. Форматът цели да открие желание за професионално развитие, което е предпоставка за сътрудничество и партньорство за ефективна комуникация и подходяща подкрепа на децата и учениците със СОП.

Проведени са 4 супервизии: /ОУ „Отец Паусий” – с. Мадан, общ. Бойчиновци; ДГ „Патиланци” - гр. Вълчедръм, общ. Вълчедръм - 2; ПГ „Д-р Иван Панов” – гр. Берковица/.

Специалисти от състава на РЕПЛР към РЦПППО – Монтана периодично провеждаха **родителски консултирания** с цел повишаване информираността на родителя относно същността на процеса на осигуряване на допълнителна подкрепа, съгласно условията, вписани в ЗПУО и Наредба за приобщаващо образование. В хода на консултирането семействата имаха възможността да споделят проблеми в отглеждането на децата си и други, свързани с тяхното ежедневие. Получаваха съвети и препоръки от специалистите как да се справят с различни моментни емоционални състояние на децата и как максимално да разгърнат наличния им потенциал.

Родителско консултиране - 8 : /I ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” – гр. Монтана; ДГ № 12 „Звънче” – гр. Лом - 2; ОУ „Отец Паусий” – с. Мадан, общ. Бойчиновци; ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” – с. Ковачица; ДГ № 12 „Здравец” – гр. Монтана; II ОУ „Константин Фотинов” – гр. Лом; ДГ „Патиланци” гр. Вълчедръм/.

Проведени са **145** консултации с учители и родители по време на посещение на двете мобилни групи от състава на РЕПЛР в учебните заведения в областта по повод одобряване/неодобряване на предоставянето на допълнителна подкрепа за личностно развитие. Оформени са чек листове след проведено събеседване с родители с цел повишаване информираността на семействата относно същността на обща и допълнителна подкрепа, както и наличието на местни ресурси от общността, от чиито услуги може да се възползва детето.

Работна консултативна среща – 1

Професионална гимназия по производствени технологии – гр. Лом Мобилна група № 2 от състава на РЕПЛР към РЦПППО – Монтана проведе работна консултативна среща в ППТТ – Лом с цел повишаване на информираността относно процедурата по предоставяне на допълнителна подкрепа и нейните стъпки на осъществяване. Госпожа Захариева и госпожа Кръстева в качеството си на директор и заместник–директор на учебното заведение получиха детайлна информация за същността на приобщаващото образование, за неговата философска същност и управленска стратегия, за функциите и задачите на екипите за подкрепа за личностно развитие, както и пакет от заявления образци, необходими в хода на работа.

4. Консултативна дейност

4.1. Извършени консултации по чл. 190, ал.3, т.7 от ЗПУО:

Брой консултации на родители на ученици след VII клас:

Въз основа на функцията по чл. 190, ал. 3, т. 7 от ЗПУО относно **професионално ориентиране и консултиране на учениците за възможностите за продължаване на образованието или придобиване на професионална квалификация на учениците със СОП след завършен VII клас**, Регионалният екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности проведе индивидуални консултации с учениците със специални образователни потребности и техните родители, класните ръководители и ресурсните учители като ги запозна с държавния план-прием в област Монтана за учебната 2019/2020 г., за профилите и специалностите от професии, в които учениците могат да продължат обучението си за придобиване на професионална квалификация след завършен VII клас.

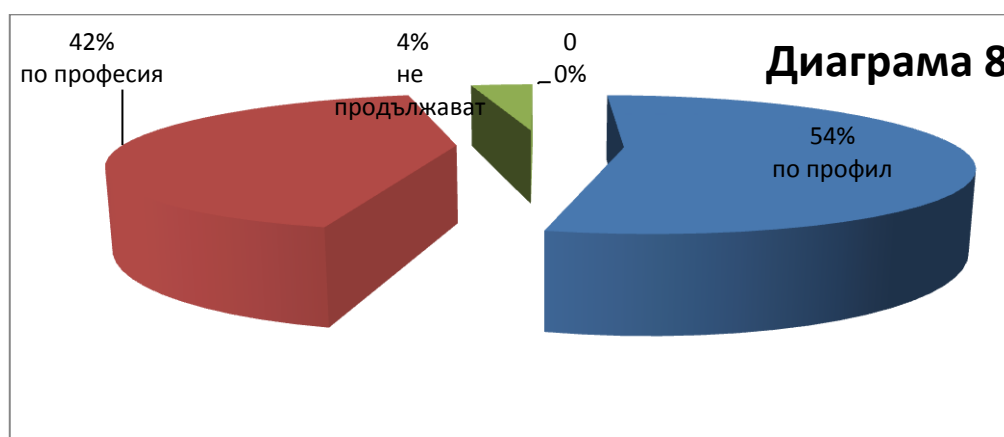
По чл.142 от Наредба за приобщаващото образование се организираха и проведеха **28 консултативни работни срещи** с ученици със СОП, в присъствието на родители, класни ръководители и други членове на ЕПЛР по училища. От тях 25 ученици продължават обучението, а 1 ученик със СОП няма да продължи обучението си през учебната 2019/2020г./ не е консултиран от РЕПЛР и не е открит в училище и на посочения домашен адрес/.

Двама ученика, от които 1 ученик от СУ „Иван Вазов” , гр. Вършец и 1 ученик от II ОУ „Христо Смирненски” – гр. Берковица са преминали

по общообразователен учебен план за учебната 2018/2019г. по преценка на Екипите за подкрепа за личностно развитие. Същите са достигнали ДОС за учебно съдържание по учебните предмети в VII клас и се преустановява допълнителната подкрепа на учениците с – **Писмо с изх.№ 552/22.05.2019 на Директора на СУ „Иван Вазов” - гр. Вършец и Писмо с изх.№ 287/22.05.2019г. на Директора на II ОУ „Христо Смирненски” – гр. Берковица.** Същите ще получат свидетелство за завършено основно образование.

Оформени са **28 протокола от проведените консултативни работни срещи**, които са номерирани и подредени в класъор в РЦПППО - област Монтана.

По профил	За професия	Няма да продължат	Общ брой
14	11	1	26

Изводи:

От таблицата и диаграмата е видно, че 42% са насочени за продължаване на обучението си по I степен на професионална квалификация или по част от професия, 54% по профил и 4% няма да продължат образованието си.

Данните показват, че по-голям процент от учениците ще продължат образованието си след завършен 7 клас в профилирани гимназии и средни училища. Не е малък процента на учениците, които ще продължат обучението си в професионални гимназии по I степен на професионална квалификация или по част от професия на територията на област Монтана за учебната 2019/2020г.

Брой консултации на родители на ученици след X клас:

През учебната 2018/2019 г. РЕПЛР е консултирал **4** родители на ученици след завършен X клас относно продължаване на обучението на учениците в ПГХЗ „Дм. Ив. Менделеев“-гр. Лом и **1** родител в Профилирана гимназия „Д-р Иван Панов“-гр. Берковица. Желанието на родители и ученици е да продължат обучението си в XI клас, както следва:

➤ 4 ученици по професия „Готвач“ или „Ресторантьор“ в дневна форма на обучение по индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми за придобиване на I степен на професионална квалификация по професия „Работник в заведенията за хранене и развлечения“, специалност „Работник в производството на кулинарни изделия в заведенията за хранене и развлечения“ в ПГХЗ „Дмитрий Иванович Менделеев“- Лом **с осигурена допълнителна подкрепа, съгласно чл. 187, ал.1, т.5 от ЗПУО**, обн. ДВ, бр.79 от 13.10.2015г., в сила от 01.08.2016г., **с подпомагане от ресурсен учител, психолог, логопед и други специалисти при необходимост;**

➤ 1 ученик по професия „Хотелиер“, специалност „Организация на хотелиерството“ за придобиване на I степен на професионална квалификация по специалност „Портиер-пиколо“ или „Камериер“ в дневна форма на обучение по индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми в Профилирана гимназия „Д-р Иван Панов“- Берковица, **с осигурена допълнителна подкрепа, съгласно чл. 187, ал.1, т.5 от ЗПУО**, обн. ДВ, бр.79 от 13.10.2015г., в сила от 01.08.2016г., **с подпомагане от ресурсен учител, психолог и други специалисти при необходимост.**

Брой консултации на родители на ученици след IX клас относно продължаване на обучението им в X клас до придобиване на I степен на професионална квалификация:

През учебната 2018/2019 г. РЕПЛР е консултирал **4** родители на ученици след завършен IX клас за продължаване на обучението им в X клас до придобиване на I степен на професионална квалификация по професия „Работник в заведенията за хранене и развлечения“, специалност „Работник в производството на кулинарни изделия в заведенията за хранене и развлечения“ в дневна форма на обучение по индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми в ПГХЗ „Дмитрий Иванович Менделеев“- Лом. Същите ще продължат да се обучават в самостоятелна паралелка още 1 година до придобиване на I степен на професионална квалификация.

4.2. Извършени консултации на:

- Брой педагогически специалисти – 61
- Брой родители – 34
- Брой ученици – 34

5. Насочвания на ученици по чл.145, ал.6 от ЗПУО

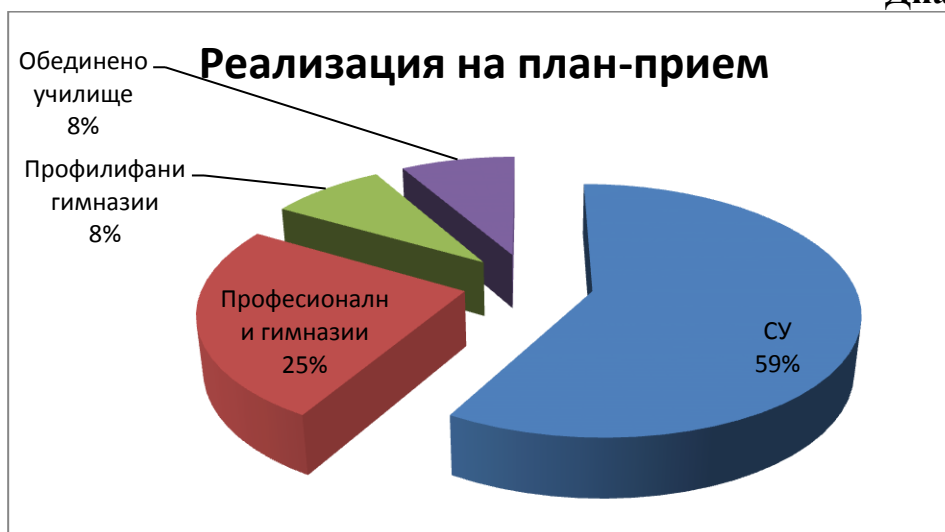
План-приемът след завършен VII клас за учениците със специални образователни потребности в област Монтана се реализира в **7 Средни училища** / СУ „Отец Паисий” – с. Медковец, СУ „Отец Паисий” – гр. Лом, II СУ “Н.Й. Вапцаров” – гр. Монтана, VI СУ „Отец Паисий” – гр. Монтана, VII СУ „Йордан Радичков” – гр. Монтана, СУ „Христо Ботев” – гр. Брусарци, СУ „Иван Вазов” – гр. Вършец/, **3 Професионални гимназии** / ПГСС „Марко Марков” – с. Г. Дамяново, ПГСС „Дунавска земя” – с. Ковачица, ПГХЗ „Д. И. Менделеев” – гр. Лом/, **1 Профилирана гимназия** / ПГ „Д-р Иван Панов” – гр. Берковица/, **1 Обединено училище** „Христо Ботев” – с. Д. Цибър.

Общият брой на учениците със СОП, които ще продължат обучението си в VIII кл. е **25**.

Реализация на план-прием за учебната **2019/2020г.** в учебни заведения в област Монтана на ученици със СОП след завършен VII клас

Вид учебно заведение	СУ	Професионални гимназии	Профилирани гимназии	Обединено училище
Брой учебни заведения	7	3	1	1

Диаграма 9

Изводи:

От показаната диаграма е видно, че реализацията на план-приема на ученици, завършващи с удостоверение за завършен VII клас се реализира в най-голям процент в средни училища – 59%. Голям е дялът на насочените към професионални гимназии – 25%. Относително по-малък процент от учениците – по 8% са насочени към продължаване на образованието си в профилирани гимназии и обединено училище.

6. Отлагане на деца със СОП от обучение в 1 клас по чл.190, ал. 3, т. 9 от ЗПУО и чл.139 от Наредбата за приобщаващото образование

Въз основа на функцията по чл. 190, ал. 3, т. 9 от ЗПУО (за **отлагане по обективни причини от задължително обучение в 1 клас** на деца със СОП) е проведено **1** заседание на РЕПЛР. Отложени от задължително обучение в I клас по здравословни причини през учебната 2019/2020г. са **7 деца**: *Симона Мартинова Конова*, ДГ №9 „Зора“ – Монтана; *Санчия Георгиева Йорданова*, ДГ №10 „Детелина“ – Монтана; *Ивелин Добромиров Димитров*, ДГ №1 „Снежанка“ – Лом; *Симона Данаилова Младенова*, ДГ №2 „Червената шапчица“ – Лом; *Деян Цветалинов Валентинов*, ДГ №12 „Звънче“ – Лом; *Божидар Георгиев Паунов*, ДГ „Звънче“ – Берковица; *Тони Таниев Иванов*, ДГ „Пролетна дъга“ – Берковица.

IV. АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ДЕЙНОСТТА НА СПЕЦИАЛИСТИТЕ ОТ РЦПППО

1. Анализ на дейността на ресурсните учители - образователно – възпитателен и рехабилитационен процес.

Учебният материал се поднасяше по достъпен за учениците начин, свързан с интересите им и с практиката. Чрез многократни повторения, нагледни методи и средства и практически упражнения се усвояваха набелязаните теми от учебното съдържание. На базата на усвоените знания и умения постепенно се подаваха нови знания, съобразени с общообразователната програма, с възможностите на детето, психичните и емоционалните му особености. Забелязва се прогресивно развитие на учениците.

Овластяването на знания е сложен процес. Използването на беседата в подготвителна група бе един от основните методи на работа, чрез които се формира у децата умение да общуват с литературна творба /приказки, стихотворения/ и да вникват в съдържанието ѝ. Чрез беседите вниманието им се насочваше към откриване и осъзнаване на същественото в изучаваните явления. Правилното ръководене на беседите осигуряваше емоционално,

интелектуално и морално развитие на децата, както и формиране на правилно отношение към действителността. Децата свикваха да участват в съвместна дейност, да се изслушват едно друго, да проявяват интерес към изказванията на връстниците си, не принудено да изказват свое собствено мнение, да уважават чуждото мнение. Участието в беседата ги правеше по-разговорливи, по-общителни както в занятията, така и в бита. Дори срамежливите деца в процеса на беседата се освобождаваха от притеснението си и се активизираха. Чрез участието на децата в беседата се получаваше и обратна информация – доколко и как са вникнали в художественото произведение /приказка, стихотворение/.

Разширеният кръг от представи и елементарни понятия за плодове, зеленчуци, домашни и диви животни, за труда на хората, както и по-сигурните умения за разнообразна дейност обогатяваха възможностите за интегриране на математическите знания с останалите видове знания. С овладяване на броенето и измерването се разширяваха възможностите за приложение на математическите умения в повече и по-разнообразни случаи. Децата измерваха разстояния, определяха броя и последователността на дните в седмицата, етажа на който живеят и други.

За създаване на интерес към учебната дейност ресурсните учители използваха интерактивни методи на работа - методи за създаване на нова, творческа и интересна среда и организация на работа:

- Методи за обмяна на дейности;
- Методи за провокиране на мислене;
- Методи за създаване на краен продукт, творчество;
- Методи за рефлексивна дейност;
- Интегративни методи (интерактивни игри);

Освен широко практикуваните методи на обучение в педагогическата практика, ресурсните учители използваха и различни методи на преподаване, които развиват социални умения у учениците със СОП:

- Обучение в група
- Метод на Елиът Арънсън
- Беседа
- Визуализиране
- Обсъждане
- Ролеви игри
- Симулационни игри
- Мозъчна атака
- Дискусия
- Провеждане на дебат
- Задаване на въпроси
- Мултимедийно обучение

Вниманието на децата/учениците със СОП се развива в цялата система на образователно – възпитателната работа – в училище и извън него. Провокирането на интерес към ученето и другите дейности създава условия за активна самостоятелна дейност. Ученикът трябва да повярва, че може да

бъде внимателен, да се възпитава в чувство на отговорност за завършване на започнатата работа, каквито и усилия да са необходими за това. Възпитава се наблюдателността у детето/ученика.

Разнообразието по време на часовете за индивидуална и групова работа в ресурсния кабинет допринасяше за привличане и поддържане вниманието на учениците със специални образователни потребности. Съдържанието на учебните програми, както и ефективните методи и форми на работа на учителите в общообразователното училище съвместно с ресурсните учители съдействаха за активизиране на самостоятелното мислене на учениците и усвояване на по - широк социален опит. Успоредно с това се осъществяваше непосредствено приложение на знанията и уменията в учебни, житейски и реални практически условия. По този начин се постигна адаптация на учебното съдържание, както в зависимост от конкретната ситуация, така и по отношение на индивидуалните особености на всеки ученик. Вниманието на родителите и учителите бе изцяло насочено към оптимално развитие на потенциалните и индивидуални възможности на всеки ученик.

Съвместните усилия на специалистите бяха насочени към въвеждане на информационните технологии в обучението по общообразователните дисциплини чрез разработване на презентации, тестове, уроци с игрови елементи с оглед внедряване на интерактивни методи на преподаване и учене.

Новите знания се прилагаха в съответствие с познавателните и възрастовите възможности на учениците. Осъществена бе непосредствена връзка с миналия опит и знания. Учебното съдържание бе достъпно и в същото време водеше до разширяване на представите за предметите или явленията. Учебният материал се усвояваше върху широка нагледна основа, на базата на много и разнообразни нагледни средства. Чрез наблюденията в парка, посещението в градската библиотека и художествената галерия, децата натрупваха широк сетивен опит. Събираха различни природни материали, които използваха за разнообразна практическа дейност в уроците. Учебното съдържание бе структурирано от учителите и се овладяваше в съответствие със схващането за единната и цялостна същност на предметите и явленията.

На основание чл.129, ал.2, т.8 и т.10 от Наредба приобщаващото образование, обн. ДВ, бр.86 от 27.10.2017г., изм. и доп. ДВ, бр. 105/18.12.2018г. е проследен **напредъкът в развитието** на учениците и са изготвени **писмени доклади** до Директора на училището и/или детската градина и до Директора на Регионалния център. Същите са приложени в личните дела на учениците. Екипите за подкрепа за личностно развитие в училищата и детските градини са изготвили писмени **Доклади** за всяко дете/ученик в края на I учебен срок и края на учебната година. Усилията на преподавателите бяха насочени и към разработване на дидактични материали за подпомагане на обучението и възпитанието на учениците със СОП, както и

материали за популяризиране на приобщаващото образование сред обществеността.

По график **сензо-моторната зала и залата за ерготерпия** в Регионален център – Монтана се посещаваше от деца и ученици със СОП под ръководството на сензорен ко - терапевт и ерготерапевт.

1.1. Ресурсно подпомагане на децата и учениците със СОП

В началото на учебната 2018/2019г. общият брой на децата и учениците със СОП в област Монтана е **424**, от тях на **167** се оказва допълнителна подкрепа от РЦПППО – област Монтана, на **257** се оказва допълнителна подкрепа от общообразователните училища.

В края на учебната 2018/2019г. броят на учениците със СОП е **460**, от тях на допълнителна подкрепа от РЦПППО – област Монтана са **187**, а на **273** се оказва допълнителна подкрепа от общообразователните училища.

Ресурсното подпомагане на децата и учениците със СОП се осъществява:

<i>В клас/група</i>	187
<i>В ресурсен кабинет</i>	работи се след основните учебни часове
<i>В клас/група, ресурсен кабинет</i>	0

Данните в таблицата сочат, че учебните занятия на ресурсните учители се провеждат в клас, а след основните часове се работи в ресурсния кабинет. Именно в тези случаи се набляга върху повишаване нивото на концентрация, превключване на вниманието, повишаване активното участие в учебния процес, развиване на уменията за екипна работа, самостоятелно справяне с учебните задачи, създаването на приятелски отношения с връстници от групата/класа. Извеждането от клас на децата/учениците се налага поради особеностите на съответните нарушения. При създаването на спокойна работна атмосфера, индивидуалната работа с тях води до постигането на по-добри резултати. Този начин на педагогическо взаимодействие е подходящ при деца/ученици, които са с хиперактивност, повишена сензитивност, затруднение при концентрация, наличие на агресивни прояви. От изключителна важност е провеждането на индивидуални занимания по специалните предмети при деца/ученици със сензорни нарушения.

Начин на оценяване на учениците със СОП

С оглед осигуряване на ритмичност при оценяване на учениците със СОП през учебната година знанията и уменията на същите се оценяваха от учителите в съответствие с разработените планове за подкрепа, индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми. В процес на работа същите са оценявани качествено и количествено, което стимулира

учениците за качествена и ефективна работа. По останалите учебни предмети, по които не се подпомагат ресурсно, учениците са получили количествени оценки, съобразени с показаното ниво на усвояване на учебното съдържание по учебните предмети. За отбелязване е, че има ученици със СОП, които са покрили ДОС и в края на учебната година са получили количествени оценки. По – голяма част от учениците със СОП имат постигнати резултати от обучението по планове за подкрепа, но все още не са покрили ДОС за учебно съдържание за съответния клас, етап и степен на образование, поради което са оценени с качествени оценки в края на учебната година. Поставените в планове за подкрепа цели и задачи в голяма степен са постигнати. Всяка промяна, отнасяща се до равнището на усвоените знания, умения и компетенции, когнитивно развитие и психични процеси на учениците, се отразява в доклада за напредъка в развитието.

Начинът на оценяване на децата и учениците със СОП е представен в следната таблица:

Оценяване:	Брой ученици:
<i>Количествени оценки /ДОС/</i>	3
<i>Качествени оценки /ПИ, СС, СЗ/</i>	66 / I - IV клас/
<i>Смесени оценки /ДОС и ПИ, СС, СЗ/</i>	67

67 се оценяват по един или няколко предмета с количествени оценки, а по останалите предмети, по които не достигат ДОС – с оценки с качествен показател.

66 ученици на допълнителна подкрепа се обучават в I и IV клас. Те се оценяват в края на годината с качествен показател.

3 ученици, които са на ресурсно подпомагане, предоставено от РЦПППО – Монтана покриват изискванията на ДОС и се оценяват с количествени оценки.

От таблицата става ясно, че:

Най-малък е броят на учениците, които се оценяват само с количествен показател. Следват учениците, които се оценяват с качествен показател и най-голям е броят на учениците със смесено оценяване.

Смесено оценяване има при ученици, които не покриват държавните образователни стандарти по един или повече предмети. Учебните предмети, при които децата срещат затруднения в овладяването на учебния материал са именно БЕЛ, Математика, чужд език, хуманитарни и природни науки. При обучението по Технологии, Физическо възпитание и спорт, Музика, Изобразително изкуство повечето ученици не изпитват сериозни затруднения и се справят задоволително, в частни случаи се налага и работа с подкрепа.

Често срещан проблем е инертността в оценяването на учениците със СОП. Тя се изразява в нагласата на общообразователните учители - веднъж оценено с качествена оценка, детето е неспособно да достигне ДОС. Оттук

произтичат затрудненията, които срещат ресурсните учители като медиатори между родители и общообразователни учители.

При учениците, които по нито един от учебните предмети не достигат ДОС е от голямо значение целите и задачите, заложи в индивидуалните учебни програми да бъдат съобразени с индивидуалните им потребности и възможности. ЕПЛР, в частност ресурсните учители, имат отговорността да оказват своевременна методическа подкрепа в подпомагането на педагозите в учебните заведения относно адаптирането на учебното съдържание, съобразно способностите и потребностите на учениците.

Във връзка с кампанията за НВО се проведе заседания на ЕПЛР към учебните заведения съвместно с родителите, където се даде становище относно възможността на учениците за явяване на изпитите.

През учебната 2018/2019 година в област Монтана се обучават **21** ученици със специални образователни потребности в IV клас и **11** ученици в VII клас. От тях на НВО 4 клас се явиха **3** ученика, на НВО 7 клас не се яви нито един ученик.

Учениците от IV клас и VII клас, които не се явиха на НВО са **29** Родителите на тези ученици са подали заявления до директора на училището за неявяване на учениците на НВО. Мотивите, изложени в тях, са:

- Децата са със специфични нарушения и увреждания;
- Не покриват ДОС за учебно съдържание, поради тези увреждания;
- Тестовите са по държавните образователни стандарти, а не са съобразени с възможностите на децата със СОП.

Училищните екипи, съвместно с родителите са извършили оценка на индивидуалните потребности и резултати на всеки от учениците.

Предложение : В тестовите за НВО да има и модул за деца със СОП. Задачите в модула да са съобразени с възможностите на тези деца и постиженията им в учебния процес през отделните етапи на обучение.

1.2. Форма на обучение при ресурсно подпомагане

брой ученици с оказано ресурсно подпомагане в дневна форма	184
брой ученици с оказано ресурсно подпомагане в индивидуална форма	3
брой ученици с оказано ресурсно подпомагане в комбинирана форма	0

За пета учебна година индивидуалната форма на обучение се отчита като добро решение при случаите, в които възможностите за обучение в дневна форма са изчерпани. Особено подходяща се оказва за ученици от аутистичния спектър, както и за такива с множество увреждания и личностни разстройства. Комбинираната форма на обучение налага общообразователни учители да провеждат индивидуални часове с учениците, което разкрива възможности пред тези учители да се запознаят добре с реалните способности, интереси и специфичните начини на обучение на децата със

СОП. Това налага необходимост педагозите в общообразователните училища да получават специализирано обучение в посока на практическата работа с децата със СОП. Тази форма на обучение изисква и добро съгласуване на дейността и опита на специалистите от ЕПЛР на конкретните ученици.

1.3. Реализация на консултативната дейност

През учебната **2018/2019г.** са проведени следните консултации с ученици, родители, учители и възпитатели:

Проведени консултации	ресурсни учители	логопеди	психолози	рехабилитатор на слуха и говора	старши учител на деца с нарушено зрение
Учители/възпитатели	320	45	152	8	8
Родители	317	24	110	9	10
Ученици	374	26	ежедневни	1	15

Консултиране на родители относно:

- консултиране на родителите на деца със СОП относно възможностите, които предоставя допълнителната подкрепа;
- спецификата на психо-физиологичните особености на децата им;
- конкретни форми и начини за самоподготовка на детето/ученика, за да се развият полезни умения за самостоятелен и независим живот;
- напредък в развитието на децата им – успехи и трудности при работа; възникнали проблеми, свързани с преодоляване на тревожността и агресията; възможностите за професионална реализация; участието им в различни форми на обучение – семинари, лекции; консултации, относно различни форми на терапия и рехабилитация;
- консултиране на родителите на други деца и ученици в групата и класа, относно специфичните особености на децата със СОП, свързани с вида нарушение и необходимостта от емпатия и толерантност;
- консултиране на родители на деца, нуждаещи се от допълнителна подкрепа;
- консултиране на родителите на деца с множество увреждания относно необходимите документи за явяването им пред РЕПЛР към РЦПППО – област Монтана и насочването им към изнесени паралелки/групи в ЦСОП и училища за деца и ученици със зрителни и слухови нарушения.

Консултиране на специалисти относно:

- индивидуалните психо-физически особености на всяко дете;
- препоръчителни форми и методи на работа с него;
- подобряване на подкрепящата среда в учебното заведение;
- изготвяне и водене на задължителната документация;

- адаптиране и изготвяне на тестове за входни и междинни нива по общообразователните предмети;
- НВО и ДЗИ.

Консултиране на ученици относно:

- трудности в усвояването на учебния материал;
- проблеми, свързани с техните когнитивни процеси; взаимоотношенията им с връстници, учители и родители;
- консултиране на зрительно затруднени ученици за участие в НВО и ДЗИ;
- консултиране по инцидентно възникнали проблеми и конфликтни ситуации между деца в норма и деца със СОП.

Консултиране на новоназначени ресурсни учители относно:

- работа с деца и ученици със сензорни нарушения;
- лингвистично и комуникативно развитие на децата и учениците със СОП;
- новопостъпили на работа в РЦПППО – Монтана учители, които се наставяват от старши и главни учители относно функции, дейности, задължения и водене на необходимата документация;
- консултиране и оказване на методическа подкрепа на ресурсни учители назначени в общообразователните училища.

Специалистите на РЦПППО – Монтана редовно участват в часовете на класа, педагогически съвети, оперативки и родителски срещи в учебните заведения, което допринася за успешната екипна работа.

Участие на специалисти от РЦПППО – Монтана	ресурсни учители
В родителски срещи	78
Работни срещи	10

1.4. Анализ на дейността на Екипите за подкрепа за личностно развитие в училищата и детските градини

Проведени екипни заседания:

През учебната година ритмично бяха проведени заседания, на които са обсъдени основни проблеми в обучението на децата и учениците, получаващи допълнителна подкрепа от специалистите на РЦПППО – Монтана, както и обследвания на предложените за допълнителна подкрепа деца и ученици от учителите и класните ръководители. **Общият брой** на заседанията на екипите за подкрепа за личностно развитие в училища и

детски градини, в които РЦПППО – Монтана оказва допълнителна подкрепа е **950**.

Обсъжданите въпроси на заседанията се обединяват около следните направления: *„Изготвяне на задължителната учебна документация за учебната година за всяко дете/ученик – план за подкрепа, индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми по един или няколко учебни предмети“*; *„Прекратяване на допълнителната подкрепа на ученици, които са постигнали ДОС за учебно съдържание“*, *„Проследяване отсъствията на учениците от училище - причини. Дейности за задържане на учениците в училище“*, *„Екипност в работата между ресурсните учители и учителите от общообразователните училища за повишаване успеваемостта на учениците със СОП“*, *„Проследяване напредъка на децата и учениците“*; *„Възможности за продължаване на обучението на ученици след завършен VII клас“*.

В началото на учебната година екип от специалисти към Регионален център – област Монтана направи оценка на децата и учениците със специални образователни потребности. Всеки член от ЕПЛР представи писмени Доклади до Председателя за актуалното състояние на децата и учениците. През учебната година ЕПЛР проследиха напредъка в развитието на децата и учениците, получаващи допълнителна подкрепа и изготвиха доклади за всяко от тях, които приложиха в личните им дела.

Със съдействието на екипи от ресурсни учители и учители по общообразователни предмети бяха разработени разнообразни творчески материали и проверочни работи като тестове, задачи, теми, въпросници, интерактивни методи с цел отчитане резултатите от обучението и провокиране интереса на учениците за качествен образователен процес.

Съвместна е работата на ресурсните учители и учителите по общообразователните предмети относно подбор и структуриране на учебното съдържание, съобразено с индивидуалните възможности на учениците.

Ритмично бяха провеждани срещи с родители на проблемни деца със СОП, както и с родители на ученици, които се нуждаят от ресурсно подпомагане поради обстоятелството, че не покриват ДОС за учебно съдържание за съответния клас.

1.5. Съвместни дейности и инициативи с учители от детските градини и училища.

В началото на учебната година са организирани работни заседания на ЕПЛР във всички учебни заведения от област Монтана, където има деца и ученици със СОП. Разяснени са: процедурата по предоставяне на допълнителна подкрепа; формите на подкрепа за личностно развитие /обща и допълнителна/ и дейностите по тях; дейности, свързани с процеса на подкрепа на приобщаващото образование, извършвани от РЦПППО – Монтана; изготвянето на план за подкрепа на детето и ученика със СОП,

изготвянето на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми; функциите на екипа за подкрепа на личностно развитие.

През учебната година ресурсните учители подпомагаха класните ръководители в организирането на различни мероприятия в общообразователните училища и детски градини.

II ОУ „Константин Фотинов” – Лом

➤ От началото на учебната 2018/2019 година учениците, които са на допълнителна подкрепа в ОУ ” К. Фотинов”- гр. Лом са включени в **студио „Приложни дейности“**, където изработват изделия, посветени на сезонна тематика и календарни празници. Част от тези творби, посветени на Коледа и Нова година са представени в Общинската традиционна изложба. За това си участие са отличени с Грамоти за добро представяне и в категория „Оригинални Коледни картички” от Община Лом на 20.12.2018г.

➤ В изпълнение на **терапевтичната програма „ Приятели на природата”** към Клуб ” Партньори”- гр. Лом на 14.12.2018 година в ОУ ”К.Фотинов”- гр. Лом се проведе поредното съвместно занятие на тема: *„Съхранение и развитие на културната идентичност чрез работа с природни материали”*. Изработените творчески материали са представени в Общинската традиционна изложба. За това си участие са отличени с Грамота в категория „Оригинално Коледно пано” от Община Лом на 20.12.2018г.

➤ На 05.12.2018 година в ОУ”К.Фотинов”- гр. Лом се проведе комбинирано иновативно занятие по БЕЛ на ресурсен учител и логопед с ученици, които са на допълнителна подкрепа в училището на тема *„ Езиково пътешествие“*. Снимки и материали от проведеното иновативно занимание, в което са използвани Кръгове на Лулий, бяха публикувани на сайта Приобщаващо образование и споделени като добра практика.

➤ На 13.12.2018г. година се проведе съвместен изнесен урок с общообразователен учител Наталия Станчева, класен ръководител на Пв клас в градската библиотека на тема: *„Вълшебствата на Коледа”*. Изнесените уроци са една добра възможност за разнообразяване на образователната среда, където всички деца се чувстват обичани и желани, независимо от техните индивидуални потребности и интереси. При изнесените уроци учителят може да използва множество интерактивни модели, които да формират полезни и така необходими социални и практически умения. Снимки и материали бяха публикувани на сайта Приобщаващо образование и споделени, като добра практика.

➤ На 25.04.2019 година в ОУ ” К.Фотинов”- гр. Лом се проведе поредното съвместно занимание с логопед Мариана Кирилова по изпълнение на терапевтична програма към Студио приложни дейности, посветено на Великден- с цел изработване на оригинално Великденско яйце.

➤ Организиране и провеждане на **лятно училище** на тема: *” Моята мечта, моята професия, моето бъдеще“* с ученици от начален етап от ОУ ” Константин Фотинов”- град Лом в периода 03.06.2019- 05.06.2019 година.

ДГ №6 ” Виктория Пишурка” – Лом

➤ На 11.04.2019 година в ДГ №6 ” Виктория Пишурка”- град Лом се проведе съвместно занимание на ресурсен учител и логопед с Боряна на тема: „ *Животните в природата*”. Занятието премина при засилен интерес и активност от детето, като бяха използвани богато онагледени материали и разнообразност на Кръговете на Лулий.

IV ОУ „Христо Ботев” Лом

➤ В изпълнение на **терапевтичната програма „ Приятели на природата”** към Клуб ” Партньори”- гр. Лом на 14.12.2018 година в ОУ ”К.Фотинов”- гр. Лом се проведе поредното съвместно занятие на тема: „*Съхранение и развитие на културната идентичност чрез работа с природни материали*”. Изработените творчески материали са представени в Общинската традиционна изложба. За това си участие са отличени с Грамота в категория „ Оригинално Коледно пано” от Община Лом на 20.12.2018г.

➤ През втория учебен срок е проведен съвместно с психолог Ел. Планинец **тренинг** на тема: „*Заедно срещу агресията*”.

ДГ №1 „Снежанка” град Лом

➤ В ДГ №1 „ Снежанка“, ПГ 6 годишни, **открито занятие** на тема „ *Геометрични фигури*“;

➤ В ДГ №1 „ Снежанка“, ПГ 6 годишни, **занятие** на тема „ *Засяване на пролетни цветя*“, съвместно с психолог Елеонора Планинец.

ДГ №12 „Звънче” град Лом

➤ Детски празник за възраждане на народните традиции и обичаи „Тодоровден” в ПГ- 6г. на ДГ № 12 „Звънче” – Лом – съвместна инициатива на педагогически специалисти от детската градина с подкрепата на специалисти от РЦПППО – Монтана – март 2019г.;

➤ *Открита педагогическа ситуация по БДП* в ДГ №12 „Звънче” – Лом ;

➤ *Състезание по български и математика* в ПГ – 6г. в ДГ №12 „Звънче”.

ОУ „ Христо Ботев” – с. Мърчево

➤ Изработка на Коледна украса;

➤ Работилница за мартеници;

➤ 9 май – Ден на Европа;

➤ Патронен празник на училището.

ДГ „Зора” – с. Мърчево

- Изработка на коледни картички;
- Работилница за мартеници;
- Пролетен празник в ДГ.

СУ ” Св.св. Кирил и Методий”- с. Лехчево

- Коледна работилница;
- 12.12.2018 г. – „*Коледа е*”, **комбиниран открит урок** с ученици от 3 клас, съвместно с ресурсен учител Б.Стефанова, психолог Т. Тимова и класен ръководител Мая Иванова;
- **Терапевтична програма „Приказкотерапия”**;
- **Работилница за мартеници**;
- Тържество – „България – страна на розите”;
- Патронен празник на училището.

ОУ „ Отец Паисий” – с. Мадан

- Изработка на Коледна украса;
- Работилница за мартеници;
- Патронен празник на училището.

ОУ „ Владимир Минчев” – с. Владимирово

- Коледна работилница;
- Работилница за мартеници;
- Патронен празник на училището.

ФСПГ „Васил Левски” – гр. Монтана

- Коледна работилница;
- Работилница за мартеници;
- Патронен празник на училището.

ОУ ” Христо Ботев”- с. Доктор Йосифово

- Участие в деня на Розовата фланелка „ Не на тормоза”;
- Баба Марта- изработване на мартенички;
- Запознаване с Пролетния обреден Календар-изработване на ритуални символи. Участие в училищни изложби и библиотека;
- Състезание „ Аз и светът около мен”;
- Събиране на природни материали- м.април 2019 г.;
- Изложба в училище по случай „ Великденските празници”;
- Рисунка на асфалт на тема: „ Ден на Европа”.

Детска градина №4 „ Калинка”- гр. Монтана

- **Комбиниран урок „ Весела математика”** – м.април 2019 г.

СУ ”Д-р Петър Берон”- с. Якимово

- Патронен празник на училището – 25.04.2019 г.;
- Изработване на плакат за 24 май.

Детска градина № 10 „ Детелина ”- гр. Монтана

- „ *Великденска работилничка*” – м.април 2019 г.

ОУ „ Св.Св.Кирил и Методий” – с. Габровница

- Ден на розовата фланелка – световен ден за борба с тормоза в училище;
- „ *Работилница на Баба Марта*“;
- Първа пролет – картички и история на празника – участие в училищни изложби;

ДГ №1 „ Щастливо детство“ – гр.Монтана

- Изложба в училище и в детска градина по случай Великденските празници.

ОУ ” Васил Левски”-с. Смоляновци

- Съвместна инициатива по повод 27 февруари – „ *Ден на розовата фланелка – не на тормоза*”, с участието на ученици със СОП;
- **Открит урок** на тема „ *Обичаме и пазим природата*”.

ОУ „Петър Парчевич”- гр. Чипровци

- Състезание по математика при най-малките;
- Участие в рецитал по случай 141 г. от Освобождението на България;
- Пролетен карнавал.

I ОУ ” Св. Св. Кирил и Методий”- гр. Монтана

- **Терапевтична програма** „ *Арт терапия за деца и родители*”,където се изработиха различни предмети от глина, пластелин и природни материали;
- **Открит урок** на тема: „*Игра със звукове и думи*”;
- Изработка на Коледни картички. Работилница за мартеници;
- 140 години училище - юбилеен концерт.

НУ "Георги Бенковски"- гр. Монтана

- Изработване на украса за Коледа;
- Изработване на Новогодишни картички;
- Направа на табло за зимата;
- Изработване на мартеници;
- Изработване на цветя от хартия;
- Оцветяване на яйца за Великден;
- Оцветяване на глинени съдове;
- Изложба на изработените предмети.

III ОУ „Ив. Вазов”- Берковица

- Участие на учениците със СОП в спортни игри по повод отбелязването на Европейски ден на спорта в училище ;
- Присъствие на учениците със СОП на училищно тържество по повод 1 ноември- Ден на народните будители;
- Участие на учениците със СОП в класни коледни тържества и партита;
- Участие на учениците със СОП в отбелязването на „ Денят на розовата фланелка” - Не на тормоза в училище!;
- Присъствие на учениците със СОП на тържество по повод 140 години от пристигането на Иван Вазов в Берковица, организирано в училището;
- Присъствие на учениците със СОП на училищно тържество по повод 50 годишен юбилей на Трето основно училище „Иван Вазов“- Берковица.

ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” – с. Замфирово

- Присъствие на учениците със СОП в училищно тържество по повод 1 ноември- Ден на народните будители;
- Участие на учениците със СОП от V и VI клас в **Седмицата на националното четене и 89 години от рождението на Йордан Радичков**, учениците от VI а клас си размениха книги и четеха откъси от любими произведения;
- Участие на Мария Снежанкова и Преслава Веселинова в обучение с учениците от VII клас, проведено от медицинското лице - госпожа В. Брънкина на тема: „Здравословно хранене“;
- Присъствие на учениците със СОП на училищен кръг- рецитал посветен на 109 годишнина от рождението на поета Никола Вапцаров;
- Участие на учениците със СОП в класни коледни тържества;
- Участие на Мария Снежанкова и Преслава Веселинова в урок по ромски фолклор, с участието на родител, който сподели на учениците от VII клас за спомените си от детството по подготовката и отпразнуването на „Василица“;
- Участие в урок на тема: „*Моят приятел полицаят*“;

- Присъствие на учениците със СОП на училищен рецитал по повод 146 години от обесването на Апостола;
- Участие на учениците със СОП в отбелязването на „Денят на розовата фланелка”- Не на тормоза в училище!;
- Участие в посрещане на Баба Марта, където по традиция учениците закичват възрастните хора в селото с мартеници;
- Участие в училищното тържество по повод 180 години просветна дейност в село Замфирово.

ДГ „Малина” и ДГ „Звънче”- Берковица

- Участие в парти по повод отпразнуване на рождениите дни на децата в групата;
- Присъствие на детски представления, изнасяни от различни театрални трупи;
- Участие в коледно тържество с посрещане на Дядо Коледа.

Терапевтични програми

1. Клуб „Български език – лесно и интересно”

Ръководители: Теодора Калафатова, Беатрис Рангелова

Учебно заведение: ДГ ”Слънце”- Вършец

Брой деца/ученици: 2 деца

Мероприятия: разговор по картина, описание на играчки, разказ по картина, описание на дадена професия, пресъздаване на роля, разговор и описание по рисунка, възприемане на стихове.

2. „Приказкотерапия”

Ръководители: Боряна Стефанова, Татяна Тимова- Маринова

Учебно заведение: СУ ”Св. Св. Кирил и Методий”- с. Лехчево

2 целеви групи:

- ученици в начален етап,
- родители и учители

Програмата има 3 модула:

- групова работа с родители- „Магията на приказките”,
- групова работа с учители;
- групова работа с ученици- „Приказкотерапия”.

3. Арт терапия- апликиране

Ръководители: Людмила Тодорова, Татяна Сергеева

Учебно заведение: НУ ”Г. Бенковски”- Монтана

Брой деца/ученици: 6 ученика от начален етап

Мероприятия: изработване на есенна украса, Коледна украса, направа на табло за зимата, мартеници, цветя от хартия, Великденски яйца, глинени съдове.

4. Арт терапия- рисуване и апликация

Ръководители: Лора Иванова, Десислава Герчева- училищен психолог към I ОУ "Св.Св. Кирил и Методий"- Монтана.

Учебно заведение: I ОУ "Св.Св. Кирил и Методий"- Монтана и ОУ "Петър Парчевич"- Чипровци.

Брой деца/ученици: 6 ученика

Мероприятия: акварелна техника, апликация, изработване на карнавални маски, изработване на мартеници, приложно детско творчество, посещение на картинна галерия.

5. Арт терапия- „Вълшебство“

Ръководители: Стефка Тодорова, Мая Къосина.

Учебно заведение: II СУ "Н.Й.Валцаров – Монтана, ДГ №10 "Детелина"- Монтана, ДГ "Слънчице"- с. Якимово.

Брой деца/ученици: 7 деца и ученици.

Мероприятия: рисуване с пръсти – дейност за подобряване на фината моторика и работа с природни материали, картички по случай 8-ми март, като са използвани Монтесори материали с пролетна тематика, включване в инициативата на Общински младежки дом - Монтана - " Великденска работилница" за изработване на пъстроцветни декоративни яйца.

6. Арт ателие „ И ние можем“

Ръководители: Силвия Любенова

Учебно заведение: I ОУ" В. Левски"- гр. Вълчедръм

Брой деца/ученици: 4 ученици

Мероприятия: Организиране на изложби по празничен календар на България.

7. Българският фолклор, втъкан в килимите и изваян в керамичните съдове на берковските майстори"

Ръководители: Лъчезар Лазаров, Нели Вълкова, Бисерка Костадинова.

Учебно заведение: деца и ученици, обучаващи се на територията на град Берковица.

Брой деца/ученици: 15 деца и ученици, обучаващи се на територията на град Берковица.

Мероприятия: Подготовка и провеждане на открита педагогическа практика „ Да познаваме и пазим българските традиции" в ЦНСТ - Берковица на 12.04.2019 г. организирана от „Ресурсна школа за деца, родители и учители" към РЦПППО - Монтана, на която бе представен пролетния празничен календар на българина, с характерните традиции и обичаи, съчетан

художествено-творческа изява на децата и множество практико-приложни задачи.

8. Клуб „Специални родители”- Ръка за ръка- Декоративно - приложни дейност - ” Късче от света”

Ръководители: Виолета Георгиева, Янита Сейкова, Антон Цифудин.

Учебно заведение: ДГ № 12” Звънче” - Лом

Брой деца/ученици: 4 деца

Мероприятия: Изготвяне на коледни декори в ресурсен кабинет в ДГ 12 „Звънче” – Лом – декември – 2018г., изготвяне на пролетни декори в ресурсен кабинет в ДГ 12 „Звънче” – Лом – март - май – 2019г.

9. Арт терапевтична работилница

Ръководители: Елеонора Планинец, Валя Иванова, Антоанета Тонева, Елиза Величкова

Учебно заведение: I ОУ ”Никола Първанов”- Лом, ОУ ”Св.Св. Кирил и Методий”- с. Ковачица, ОУ ” П. К. Яворов”- с. Крива бара, ДГ №1 ”Снежанка”- Лом.

Брой деца/ученици: 20 деца и ученика в I ОУ ”Никола Първанов”- Лом, ОУ ”Св.Св. Кирил и Методий”- с. Ковачица, ОУ ” П. К. Яворов”- с. Крива бара, ДГ №1 ”Снежанка”- Лом.

Мероприятия: изработване на картички, сувенири, пана, предмети с Коледни мотиви, по случай 8 март, за настъпване на пролетта и свързани с празника Великден с цел участие в различни конкурси и изложби, за което са получили и много награди; проведено открито съвместно занятие на 25.04.2019 г. по конструктивна арт терапия за Великден в I ОУ ” Н.Първанов”- Лом.

10. Студио „Приложни дейности”- Лом

Ръководители: Даниела Алексиева, Мариана Кирилова

Учебно заведение: II ОУ ”Константин Фотинов” - Лом

Брой деца/ученици: 8 ученика

Мероприятия: Дейността на учениците в студио ” Приложни дейности” беше отличена с Грамота и закупени материали за работа в регионален конкурс за Коледна картичка към РИОСВ- област Монтана, участие на учениците от Студиото в Общинската традиционна изложба по случай Баба Марта, за което са отличени с Грамота в категория ” Оригинално Мартенско пано” от Община Лом на 1.03.2019 година, открито занимание по изпълнение на терапевтична програма към Студио приложни дейности, посветено на Великден, с цел изработване на оригинално Великденско яйце.

11. Клуб „Партньори” - Лом

Ръководители: Мариана Кирилова, Наташа Боянова, Даниела Алексиева

Учебно заведение: IV ОУ ” Христо Ботев” – Лом, II ОУ ”Константин Фотинов” - Лом

Брой деца/ученици: 10 ученика

Мероприятия: - Съвместно занятие на тема: „Съхранение и развитие на културната идентичност чрез работа с природни материали”. Изработените творчески материали са представени в Общинската традиционна изложба. За това си участие са отличени с Грамота в категория „Оригинално Коледно пано” от Община Лом на 20.12.2018г.

12. Образователен клуб ”Морско конче”

Ръководител: Диана Йорданова

Учебно заведение: ОУ ”Васил Левски”- с.Смоляновци, община Монтана

Брой деца/ученици: 1 ученичка

Мероприятия: Откриване на образователния клуб и запознаване с биоразнообразието в Черно море; Защитени територии в област Монтана; Гори-видове. Биоразнообразие в региона. Закриване работата на клуба с провеждане на открит урок.

Участие на деца и ученици със СОП в общински, областни и национални конкурси и изложби. Получени награди и отличия.

Ръководители:

Даниела Алексиева

➤ Участие на ученици от II ОУ „ К. Фотинов”-гр. Лом в Общинската традиционна изложба за Коледа. За това си участие са отличени с Грамоти за добро представяне и в категория „ Оригинални Коледни картички” от Община Лом на 20.12.2018г.

➤ Дейността на учениците в студио ” Приложни дейности” беше отличена с Грамота и закупени материали за работа в регионален конкурс за Коледна картичка към РИОСВ- област Монтана.

➤ Участие на учениците от ОУ ”Константин Фотинов” – гр. Лом, включени в Студио приложни дейности в Общинската традиционна изложба по случай Баба Марта, за което са отличени с Грамота в категория ” Оригинално Мартенско пано” от Община Лом на 1.03.2019 година.

Валя Петрова, Антоанета Тонева и Елеонора Планинец

➤ Ученици от I ОУ ”Никола Първанов”- гр. Лом, ОУ „ Св. Св. Кирил и Методий” – с. Ковачица и ОУ „ П. К. Яворов”- с. Крива бара и ДГ №1” Снежанка” – гр. Лом към терапевтична програма „Арт работилница за деца” към РЦПППО – област Монтана са получили колективни награди от участието си в:

- Национален конкурс „Бялата лястовица“ в град Дулово;
- Общинска Коледна изложба – базар в ОХГ Поломие гр. Лом;
- Общинска Мартенска изложба – базар в ОХГ Поломие гр. Лом;

- Национален конкурс за рисунки на тема „ Моята пролет“, организиран от НЧ „Бялата лястовица“ град Дулово;
- Национален конкурс на Министерство на земеделието, „ Напоителни системи“ ЕАД „ Водата е за всички“;
- Великденска работилница, организирана от кметството в с. Ковачица;
- Общинска инициатива за направа на великденски яйца за изложбата пред ОХГ „ Поломие“ град Лом;

За участието си учениците са получили грамоти.

Ръководителите на учениците, участвали в Национален конкурс „Бялата лястовица“ в град Дулово са получили сертификати.

Сертификат получи и РЦПППО – област Монтана за дейността на педагогическите специалисти, участвали в Национален конкурс „ Бялата лястовица“ в град Дулово.

Диана Йорданова

➤ Цветелина Бориславова от ОУ „ Васил Левски” – с. Смоляновци взе участие в 4 конкурса: конкурс на РИОСВ-Монтана; конкурс за Коледна картичка на РИОСВ-Монтана; **Национален конкурс** по повод *”Освобождението на България от турско робство”*; Грамота и предметни награди от ВиК-Враца, клон Мизия, по повод 22 март - Деня на водата. Грамота от кмета на град и община Перник, г-жа Вяра Церовска-12-14 април 2019г.- Перник за откривателство на млади таланти;

➤ Участие на Венелин Венеров Иванов, 6 клас в **Международния конкурс** за изобразително изкуство - *„Зелена планета”*;

➤ Участие на Емил Сергеев, ОУ ” Васил Левски”-с. Смоляновци в Шестото издание на **Международния конкурс за извънкласни и извънучилищни дейности** под патронажа на МОН и СБУ.

➤ Участия на учениците Диана Сердева, Каролина Димитрова, Мартин Цветанов от II СУ ” Никола Йонков Вапцаров ”- град Монтана в конкурсите - „ Водата - извор на живот”, „Пролет върху листа”, „Зелена планета”, конкурси на екотематика и за биотехнологии в Силистра, НДД, фондация”Еврика”.

Лора Иванова

➤ Участие на Салвина Сашкова от 2 клас от I ОУ ” Св. Св. Кирил и Методий ”- град Монтана в конкурс за най-красиво и оригинално боядисано Великденско яйце. Получена е награда.

2. Анализ на дейността на логопедите.

Резултати от корекционно- възпитателната работа през 2018/2019 учебна година при логопедичен кабинет към РЦПППО–Монтана за общини: Монтана, Берковица, Вършец, Бойчиновци, Чипровци, Георги Дамяново, Якимово, Лом, Вълчедръм, Брусарци, Медковец.

- Общ брой диагностицирани ученици със СОП в края на втори срок на 2018/2019 учебна година - **187**
- Общ брой ученици, приети на корекционно-възпитателна работа през втори срок на учебната 2018/2019г. - **76**
- Новопостъпили ученици в логопедичен кабинет през втори срок на учебната 2018/2019г.- **17**

2.1. Диагностична дейност

В периода от 15.09.2018 г. до 01.10.2018 год. бе подготвен инструментариум и направено входно логопедично обследване на деца и ученици със СОП в общините Монтана, Берковица, Вършец, Бойчиновци, Чипровци, Георги Дамяново, Лом, Вълчедръм, Брусарци, Медковец.

Диагностиката включва тестове за класификация- „Четвъртият е излишен”, моторика, концентрация, вербални тестове, рисувателни тестове /нарисувай човек, прерисувай/. Най-използвани са картинните тестове-„Езиково разбиране, ”Елементарни понятия”, ”Познаване на цветове”, ”Назоваване на предмети”, ”История с картинки”, ”Аналогии по сходство”, ”Аналогии по теми”, ”Светът около нас в 68 картинки”, ”Разбиране на устна реч-Token test”. С картинните тестове се провокират умения за разказване и преразказване. Изследва се развитието на свързана реч (съставяне на изречения, умения за използване на съединителни съюзи, речников запас). Използват се и тестове за зрително моторна координация и изследване формирането на понятия. Тест за откриване на грешки-нелогичности-„Сбъркани картинки”. Тестове за психомоторно развитие представени от Весела Банова: наблюдение на пози и движения при двигателна дейност, рисуване на човешка фигура, къща, дърво, рисуване на графеми, невербални тестове за подражания на движения (теста на Хед-подражания на движения”ръка-око-ухо”). В предучилищна възраст се използва играта като метод за диагностика-конструктивни игри, игри–пъзели, игри за вгnezдяване. Тези игри се използват като тест за мускулен тонус и оценяване качеството на жеста, движението. Оценява се развитието на нервно-двигателния контрол на ръката, китката, пръстите и координацията ръка- око. При учениците от начална и средна степен се отчитат четивни и писмени умения. При диктовка се отчитат грешките на равнище графема, лексема и на синтактично равнище.

Обследвани са деца и ученици от предучилищна възраст до гимназиален курс. Най-често срещани са вторичните езикови нарушения,

както артикулационни, така и писмени, породени от интелектуален дефицит. Допълнително усложняващи фактори са билингвизмът и социалната среда. Логопедическата ревалидация на децата и учениците със СОП е насочена към стимулиране на общото психомоторно, когнитивно и езиково развитие и по-специално качествените параметри на езика-самостоятелна реч, способности за разбиране и употреба, разширяване на активната лексика, изграждане на граматично правилна устна и писмена реч.

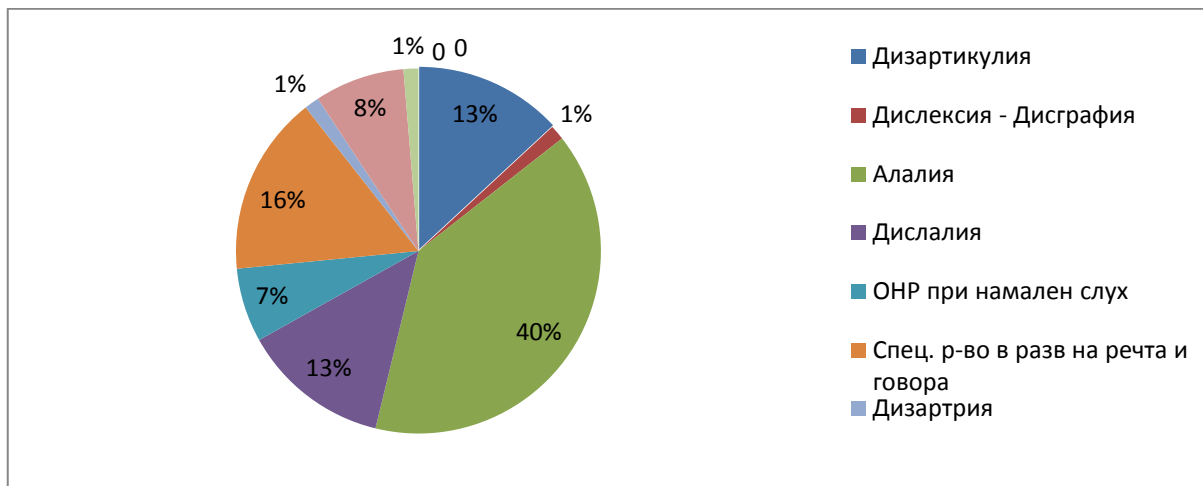
През учебната 2018/2019 броят на децата и учениците, постъпили в логопедичен кабинет е 76. Резултати от корекционно - възпитателната работа са: коригирана реч - **3**, подобрени - **42**, без резултат – **13**.

Групите бяха сформирани, съобразно вида, степента на говорния дефект, възрастовите и индивидуални особености на децата и учениците, а графичите за корекционно - възпитателна работа бяха изготвени съобразно седмичните разписания на часовете в училище.

Най-често се срещат децата и учениците с общо недоразвитите на речта (алалия). Алалийните прояви са твърде разнообразни. Във всеки конкретен случай характерът на синдрома се обуславя от локализацията и тежестта на поражението, от характера на детето, неговата възраст, тип висша нервна дейност, интелект. Като цяло лексикалният фонд на децата и учениците с алалия е ограничен. Използват елементарни речеви конструкции. Изпитват трудности в кодирането на сложни речеви изказвания. Имат фонематични проблеми-слабости в речезвуковите диференциации и замени на звуковете. Проявяват невропатологична симптоматика. Въпреки това, при тези деца се наблюдават опити за социализация и адаптация в заобикалящата ги среда. На второ място са учениците, срещащи трудности при овладяване на процесите писане и четене. Това са учениците с дисграфия-дислексия. Те допускат фонетико-фонематични грешки. Трудно диференцират артикулационно фонемите и графемите, като писмен белег на буквите. Учениците срещат все повече трудности при звуко-буквения анализ и синтез. Наблюдават се пропуски на букви, срички, размествания /инверсии и интеринверсии/, добавяне на букви или срички, персеверации. В начална училищна възраст са по-чести мономорфните и полиморфните дизартикулии. Те са вследствие на недоразвит фонематичен слух, антомо-физиологични промени в говорния апарат /нарушена захапка, къса подезична връзка/.

Комплексната диагностика на комуникативните нарушения през учебната **2018/2019** е представена в таблица и диаграма.

Логопедична диагноза	Брой ученици предучилищна възраст	Брой ученици начална училищна възраст	Брой ученици V – XII клас	Общ брой ученици
1.Дизартикулия	1	7	2	10
1.1.мономорфна	-	4	1	
1.2. полиморфна	1	3	1	
2.Дисграфия-дислексия	-	-	1	1
3.Заекване	-	-	-	-
4.Общо недоразвитие на речта /алалия/	25	4	1	30
5.Общо недоразвитие на речта /дислалия/	2	5	3	10
6.Ринолалия	-	-	-	-
7. Дизартрия	1	-	-	1
8. Анартрия	-	-	-	-
9. Общо недоразвитие на речта при намален слух	5	-	-	5
10. Специфично разстройство в развитието на речта и говора	7	4	1	12
11. Аграфия-алексия	-	-	-	-
12. Специфични езикови нарушения	1	4	1	6
13. Разстройство на експресивната реч	1	-	-	1
ОБЩ БРОЙ ДЕЦА И УЧЕНИЦИ С КОМУНИКАТИВНИ НАРУШЕНИЯ	43	24	9	76

Изводи:

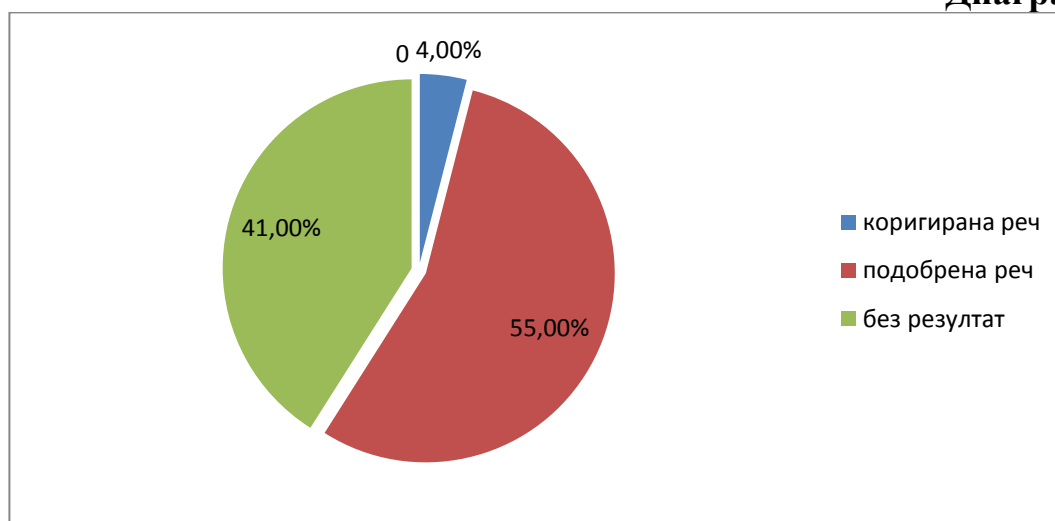
Най-често се срещат децата и учениците с общо недоразвитие на речта (алалия). Алалийните прояви са твърде разнообразни. Във всеки конкретен случай характерът на синдрома се обуславя от локализацията и тежестта на поражението, от характера на детето, неговата възраст, тип висша нервна дейност, интелект. Увеличава се броя на децата от детска градина със специфично разстройство в развитието на речта и говора. В начална училищна възраст са по-чести мономорфните и полиморфните дизартикулии. Те са вследствие на недоразвит фонематичен слух, антомо-физиологични промени в говорния апарат /нарушена захапка, къса подезична връзка/. Учениците с дисграфия-дислексия допускат фонетико-фонематични грешки. Трудно диференцират артикулационно фонемите и графемите, като писмен белег на буквите. Учениците срещат все повече трудности при звуко-буквения анализ и синтез. Наблюдават се пропуски на букви, срички, размествания /инверсии и интеринверсии/, добавяне на букви или срички, персеверации. Най-малък е процента при дизартриите и общо недоразвитие на речта при намален слух.

Логопедическата рехабилитация на децата и учениците със СОП е насочена към стимулиране на общото психомоторно, когнитивно и езиково развитие и по-специално качествените параметри на езика-самостоятелна реч, способности за разбиране и употреба, разширяване на активната лексика, изграждане на граматично правилна устна и писмена реч.

Резултатите от **корекционно-възпитателната** работа са представени в таблица и диаграма.

Логопедична диагноза	Коригирана реч	Подобрена реч	Без резултат
1.Дизартикулия	3	5	2
1.1.мономорфна	1	3	1
1.2. полиморфна	2	2	1
2.Дисграфия-дислексия	-	1	-
3.Заекване	-	-	-
4.Общо недоразвитие на речта /алалия/	-	13	17
5.Общо недоразвитие на речта /дислалия/	-	7	3
6.Ринолалия	-	-	-
7. Дизартрия	-	1	-
8. Анартрия	-	-	-
9. Общо недоразвитие на речта при намален слух	-	5	-
10. Специфично разстройство в развитието на речта и говора	-	4	8
11. Аграфия-алексия	-	-	-
12. Специфични езикови нарушения	-	5	1
13. Разстройство на експресивната реч	-	1	-
ОБЩ БРОЙ ДЕЦА И УЧЕНИЦИ С КОМУНИКАТИВНИ НАРУШЕНИЯ	3	42	31

Диаграма 11

Изводи:

При 55% от децата и учениците с комуникативни нарушения, които са били на корекционно-възпитателната работа се наблюдава подобрена реч, 4% от децата и учениците са с коригирана реч. Не е малък процентът - 41% при децата и учениците без резултат.

2.2. Административна дейност

В срок бяха изготвени и попълнени от логопедите необходимите документи, определящи предмета, целите, задачите и дейностите в логопедичната работа:

- Логопедичен статус на всяко обследвано дете и ученик в началото и края на учебната година;
- Логопедична карта за всяко дете от логопедичните групи;
- Дневник за подлежащите на корекционна работа деца и ученици;
- Тетрадки за обратна връзка с родителите на децата и учениците от логопедичните групи;
- Седмичен план-график за работа, съобразен със заетостта на децата и учениците в училище и утвърден от Директора на РЦПППО-Монтана;
- График за консултации с родители и учители;
- Амбулаторна книга.

2.3. Учебно – възпитателна дейност

Активно участие бе взето от логопедите при диагностиката и попълването на карта за оценка на всяко дете и ученик, план за подкрепа за всяко дете и ученик, подпомагано от ресурсен учител.

2.4. Терапевтична и корекционно-възпитателна работа

През учебната година логопедическата рехабилитация на учениците със СОП бе насочена към стимулиране на общото психомоторно, когнитивно и езиково развитие.

В логопедичната работа са използвани словесни (разказ, беседа и др.), нагледни (илюстрации, образци, показване на действие и др.) и практически (игрови, речеви и други упражнения, подражателни изпълнения, моделиране и др.) методи.

От логопедите са използвани следните средства: книжки, схеми, раздавателен материал, макети, ламинирани картинки, серия картини, пъзели, мултимедийни продукти и др.

При учениците с **дисграфия-дислексия** логопедичната работа е свързана с развитие на фонематичен слух, работа над звукопроизношението, звуков анализ и синтез, четене на думи с изучавания звук, попълване на пропуснат звук, съставяне на думи или изречения от разрязана азбука. Включени са психо-моторни упражнения, упражнения за разбиране на предлози и предложни отношения за място, перцептивни упражнения с

невербални стимули чрез зрителната модалност, упражнения за тренировка на зрителната памет. Акцент в работата е преодоляване на аграматизма, конструиране на фрази, изграждане на правилен словоред, модел на изречения, четене на срички и думи, изречения, текст.

При деца и ученици с **общо недоразвитие на речта** има изявена клинична картина (епилепсия, хромозомни аномалии, емоционална нестабилност, генерализирано разстройство на развитието). Засягат се структуроопределящите нива на езиковата функция: фонетично, лексико-граматическо, семантично. Целият процес на речево формиране преминава в условията на патологично състояние на ЦНС. Логопедичната рехабилитация е насочена към развитие на познавателната сфера, зрителни и слухови възприятия, преодоляване на недостатъците в сферата на артикулационната моторика, развитие на фонематичен слух, развитие на общата моторика (превключване от едно движение в друго), развитие на фината моторика /вгнездяване на фигури, разглобяване и сглобяване на различни фигурки–кубчета, матрьошки, пирамидки , топчета, сглобяване на пъзели, работа с мозайка, низане, подреждане на кубчета по определена инструкция, цветове и форми, изграждане на графични умения, ориентация в рамките на листа, тесен и широк ред, нареждане на елементите на лесни за изписване букви с помощта на пръчици, кибритени клечки, пластилин др./. Чрез упражнения за развитие на артикулационен праксис се сформират умения у децата и учениците за възпроизвеждане на позите на говорните звукове, достига се до точност и координираност на движенията на говорния апарат. В основата на корекционната работа се използва близка до децата битова реч, съответстваща на усвоените от тях лексеми. Така се стимулира комуникацията, повишава се речевата активност. Опити на децата в конструирането на лексемите и тяхното съчетаване в речево изказване подпомага по-нататъшното развитие на речта. Като цяло лексикалният фонд на децата и учениците с алалия е ограничен. Използват елементарни речеви конструкции. Изпитват трудности в кодирането на сложни речеви изказвания. Имат фонематични проблеми-слабости в речезвуковите диференциации и замени на звуковете. Проявяват невропатологична симптоматика.

При деца и ученици с полиморфна и мономорфна дизартикулия се провежда триетапна артикулационна терапия:

1. Първи етап-подготвителен

Подготовката се осъществява посредством упражненията за невербален и вербален гнозис, съчетани със задачи за фонологично познание и упражнения за активизиране на артикулационния праксис.

2. Втори етап-основен

През този етап логопеда демонстрира, обяснява, онагледява артикулационната поза на трудния звук и провокира неговото изолирано учленение.

3. Трети етап-автоматизация на звуковете.

С автоматизацията се създават уменията за правилно изговаряне на нарушените звукове в срички, думи, изречения, свързана реч.

Прилаганата терапия е строго индивидуална за всяко дете или ученик. В часовете за индивидуална и групов логопедична работа се използва лаптоп като високо-технологично помощно средство. Същественото в използването на компютъра е комбинацията между визуална и звукова информация, която въздейства върху учениците и децата и стимулира техните зрително-пространствени представи. Децата и учениците с езикови нарушения посещават новооткритата високотехнологична сензо-моторна зала към РЦПППО–Монтана.

2.5. Консултативна дейност

Координацията в дейността с класни ръководители, учители, родители и запознаването им със спецификата на говорния дефект при всеки конкретен случай способства за установяване на единство, системност и последователност в корекционно-възпитателната рехабилитация. В часа за логопедична консултация и работа с родители беше извършена консултативно-диагностична работа с родителите и дадени подробни указания за всеки отделен случай, съобразно вида и степента на комуникативното нарушение.

Общият брой на консултациите с родители, учители и възпитатели е, както следва:

- Брой консултации с родители и ученици - 50
- Брой консултации с учители и възпитатели - 45
- Брой родителски срещи -5

Логопедите участваха във всички дейности и мероприятия, организирани и проведени в детските градини и училищата, където изпълняват норма преподавателска заетост.

Редовно е участието на логопедите в педагогически съвети, заседания на ЕПЛР към общообразователните училища, оперативки и сбирки.

3. Анализ на дейността на рехабилитатора на слуха и говора.

Групата за деца и ученици със слухови нарушения стартира учебната година с 12 деца, през първи и през втори срок бяха приети още 2 нови деца и бройката достигна 14. Групата е разнородна по пол, възраст и степен на слухов дефицит. Всички децата са с диагноза двустранна глухота. Шест са слухопротезирани с кохлеарни имплантни системи, 5 ползват конвенционални слухови апарати, от тях 2 деца са с комбинирано слухопротезиране. Три деца не ползват усилващи слухови средства, въпреки

предписание от специалист аудиолог. Едно дете с кохлеарен имплант и едно дете със слухови апарати не използват устройствата системно.

Вид слухопротезиране	Брой деца с увреден слух	Добра функционалност на устройството и развити комуникативно-речеве умения	Добра ефективност на устройството и частично развити речеве умения	Начален етап на слухопротезиране и слухово-речева рехабилитация	Без резултат от слухопротезирането за целите на вербалната комуникация	Не се носи устройството. Частично развити умения вербална комуникация	Не се носи устройството. Липса на умения за вербална комуникация
Кохлеарен имплант	6	4	1				1
Конвенционални слухови апарати	5	3				1	1
От тях с комбинирано слухопротезиране	2						
Липса на слухопротезиране	3					1	2

При 4 от децата с кохлеарни импланти, устройствата функционират добре, ползват се системно, семействата осигуряват своевременно консумативи, поддръжка и настройки на апаратите. Благодарение на системната рехабилитационно-терапевтична работа децата са развили комуникативно-речеве умения на добро ниво и са достигнали ниво на свободно общуване. Три от тях в училищна възраст покриват ДОС за съответния клас в който се обучават и завършват с годишни количествени оценки по всички предмети. Една ученичка не ползва наличния кохлеарен имплант и се намира в условията на практическа глухота. При три от децата с конвенционални слухови апарати е постигната добра ефективност, с положителен резултат за слуховите възприятия и развитие на комуникативно-речевите възможности на децата. При едно дете устройствата не се носят системно, но благодарение на слухово-речевата рехабилитация частично са развити умения вербална комуникация. При три от децата липсва слухопротезиране, въпреки лекарско предписание, при две деца не се ползват устройствата. В тези случаи семействата negliжират отговорността за осигуряване и изграждането на навици за системно ползване на слуховите апарати в ежедневието, често липсват батерии и поддръжка. Децата са в условия на практическа глухота. При тях напредък е бавен, превес има невербалното общуване. При две от тези деца се наблюдава речева динамика. Развита е ограничен речников запас, в обръщение са кратки фрази.

Три от учениците с кохлеарни импланти постигат напредък и се справят успешно с учебния материал за класа в който се обучават. Те покриват ДОС по всички учебни предмети и завършват с количествени

оценки по тези предмети. Двама от четвъртокласниците са постигнали много добри резултати на матурите в края на четвърти клас.

Всички деца и ученици с увреден слух получават персонална подкрепа от ресурсен специалист - рехабилитатор на слуха и говора, който ги подкрепя в учебната дейност.

Системната слухово-речева рехабилитация е ключова за децата с увреден слух. Тя подпомага развитието на слуховите възприятия и езиково-речевите възможности. У децата се формират умения за детекция и дискриминация на звукови стимули от средата и реч. Научават се да слушат с насочено внимание, да разбират и продуцират речеви модели. Речникът се обогатява тематично. Работи се за развитие на фразова реч и образуване на правилни граматически конструкции. Развива се диалогичната реч и уменията за разгърнато самостоятелно изказване, обогатява се речниковия фонд с нови думи и понятия. Подпомага се ограмотителния процес и развитието на четивни и писмени умения. Работи се за постановка, корекция и автоматизация на говорни звукове, за правилна артикулация на думи и фрази, постигане на ясно произношение в свързана речева продукция.

През учебната годината е осигурено редовното присъствие в учебните заведения на почти всички деца от групата. При едно дете е затруднено приобщаването и адаптацията в училище. Налице е често отсъствие, поради родителска небрежност. Бе проведен системен контакт – домашни визити с класния ръководител и рехабилитатора на слуха и говора, срещи, телефонни разговори с родителите на проблемното дете, търсят се начини въпросът с отсъствията да бъде разрешен.

По отношение включването на семейството в рехабилитационно-терапевтичната работа, се изграждат и поддържат отношения на доверие и партньорство със слухово-речевия рехабилитатор. Родителите присъстват в занятия, получават ценни указания и съвети. Търсят контакт със специалиста и изпълняват всички препоръки за работа у дома. Насърчава се и се координира осъществяването на срещи и взаимопомощ между семействата на деца с увреден слух. Родителите се консултират и насочват към различни специалисти, служби, организации, касаещи подпомагането на децата с увреден слух и техните семейства.

4. Анализ на дейността на педагога на деца с нарушено зрение.

Обучението на зрително затруднените деца и ученици покрива твърде много и разнообразни области на подготовка, свързани с ранното въздействие за намаляване или предотвратяване на вторичните увреждания, училищното обучение, рехабилитацията и професионалната подготовка.

Зрително затруднените деца и ученици към РЦППЮ - Монтана се намират в различни населени места. Всяко едно от децата се обучава в зависимост от потребностите и възможностите. Въз основа на това ЕПЛР са изготвили към съответното училище план за подкрепа, индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми.

На незрящите деца от РЦПППО – Монтана са предоставени необходими материали за развитието на тактилността, бял бастун, машина за писане на брайл, лупи и дидактични материали. Монтирана е на компютъра „говореца” програма JAWS.

Сензорният и информационният дефицит са едни от най-важните проблеми, свързани с увреденото зрение. Сензорен проблем за хората с тотална слепота и ниска степен на слабо зрение е ориентирането и придвижването в околната среда.

РЦПППО – Монтана подпомага процеса на приобщаващото образование на ученици с нарушено зрение, които се обучават в НУ „Васил Левски”- гр. Вършец, ДГ “Пролетна дъга”- Берковица, ОУ „Вл. Минчев” –с. Владимирово, ПГ „Д-р Ив. Панов” – Берковица, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” – с. Замфирово и ПГ „Д. Маринов” – гр. Вълчедръм.

Зрително затруднените ученици се обучават на увеличен плоско-печатен шрифт или на брайл. Те изучават: *Четене и писане на брайл, Ориентиране и мобилност, Зрително подпомагане, Полезни умения*. В тези часове използват брайлови геометрични помагала, дискове с подходяща литература за съответния клас, дидактични материали. Научават как да се придвижват с бастун и без него и как да координират движенията си. Научават как да боравят с техниките – дву и три точкова на белия бастун, да се справят с проблеми от битов характер, да пишат и четат на брайл. Важно е за всяко дете да се научи на самостоятелност и независимост.

Ориентиране и мобилност

Програмата цели да развие у учениците умения и навици за ориентиране и мобилност, необходими за определяне на положението на собственото тяло в пространството, чрез използване на запазените сетива. В тези часове у учениците се развиват умения и навици за придвижване в пространството по начин, който е безопасен, уверен и колкото е възможно по-независим.

Целите на програмата по ориентиране и мобилност са:

- познание за тялото: познание за различните части на своето и чуждо тяло, тяхното място, функция и положението на собственото тяло, спрямо други обекти от обкръжаващата го среда;
- знание за значими обекти и стимули, които се използват за определяне на положението и посоката на движението;
- знание за общи понятия: размери, форми, функции, позиции.

Полезни умения

Основна цел на тази програма е да предложи общи, познавателни, всекидневни и социални умения като основа за бъдещ самостоятелен и независим живот в контекста на цялостното развитие на зрително затруднените деца и ученици.

Програмата полезни умения включва: Разпределение на свободното време, култура на поведение в домашна обстановка и на обществени места,

опаковка на подарък, култура на подаряване на цветя, запознаване с изкуствата – кино, изобразително изкуство, балет, разпознаване на паричните единици, грижи за дрехите, пазаруване, готварство, използване на светлинен и звуков индикатор и др.

Зрително подпомагане

Програма включва 3 основни модула: обучение на деца от подготвителна група, обучение на ученици в училищна възраст, обучение на деца и ученици с различна степен на нарушено зрение и с множество увреждания.

Зрителният терапевт има творческата свобода да осъществява подходящи зрителни дейности и извън тази програма. Задачите в нея не са еднакво приложими за всички ученици със слабо зрение, тъй като съществуват индивидуални различия в тяхното когнитивно (познавателно) развитие. Програмата е съобразена с развитието на новите реалности в световната теория и практика на подпомагането на зрително затруднените, свързана с ефективното използване на слабото зрение и съдържа:

- разнообразие от оценъчни процедури и обучаващи програми;
- включване на деца от предучилищна възраст и на деца с множество увреждания;
- разширяване на функционалния характер на зрителните задачи;
- обучение в използване на неоптични и оптични средства;
- употреба на електронни средства.

Учебната програма по зрително подпомагане си поставя следните **основни цели:**

➤ Мотивиране на ученика за осъзнаване на своя индивидуален зрителен потенциал за активно подбиране, пресяване и интерпретиране на информацията от околния свят.

➤ Директно и индиректно експериментирание с цел подпомагане на ученика в овладяването на подходящи техники и средства за формиране и развитие на основни зрителни понятия.

➤ Основаване процеса на развитие на функционалното зрение върху три основни координации: око-ръка, око-крак и око-реч.

➤ Използването на подходящи оптични средства и решаване на задачи за близки, средни и далечни разстояния.

➤ Прилагане на придобитите практически умения за ефективно използване на слабото зрение в обучението по специалните учебни предмети, при обучението по общообразователните предмети, във всекидневието, в професионалната подготовка и в семейната среда. Съчатаване на постигнатото равнище на зрителна ефективност с възможностите на други сензорни канали за достъп до информация, като брайл, релефни изображения, говореща книга, синтетична реч, компютърна грамотност.

Учениците от НУ “ В. Левски“- Вършец ползват оптични средства с много висок диоптър. При тях е необходимо увеличение на шрифта.

Едно от децата се представи много добре на Националното Външно оценяване за 4. клас за учебната 2018/2019г.

Ученикът от ОУ „Владимир Минчев“ - с. Владимирово ползва оптични средства с много висок диоптър. При него се налага увеличаване на шрифта.

От тази учебна година започна обучение на още едно дете в ДГ „Пролетна дъга“ – Берковица. Поради зрителния проблем ползва диоптрични очила. Материалите, които се ползват за обучението му са адаптирани и съобразени с възможностите му.

Ученичката от ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ е със зрителен и говорен проблем. Тя трудно фокусира буквите и се затруднява при четене на даден текст. Ползва оптични средства и увеличен плоско-печатен шрифт. Ученичката от ПГ „Димитър Маринов“ – Вълчедръм е в 11 клас. Обучена е на брайл. Контролните тестове по всички предмети са направени с помощта на говореща програма Jaws. Когато работните листа са на брайл, те се дешифрират и предоставят на учителите за проверка на знанията. Ученичката владее добре техниките на белия бастун. Предоставени са ѝ учебници и приложения към тях на брайл от Специално училище за ученици с нарушено зрение „Луи Брайл“ - София.

От голямо значение за постигането на добри резултати при ограмотяването и развитието на учениците със зрителен дефицит е екипната работа. Важно за децата и учениците е адаптацията им в училищната среда. Те са чувствителни, осъзнават проблема си и успешно се включват в живота на класа.

5. Анализ на дейността на психолозите.

Професионалната реализация на психолозите Боряна Петрова, Мария Андреева, Антон Цифудин и Елеонора Планинец през учебната 2018/2019г. е свързана с диагностициране и консултиране на **211** деца и ученици със СОП на територията на общините Монтана, Берковица, Вършец, Лом, Вълчедръм, Чипровци, Брусарци, Медковец, Г. Дамяново, Бойчиновци, Якимово.

- Брой деца и ученици с осигурена допълнителна подкрепа от психолог : **187**
- Брой деца/ученици включени в психологична група: **187**
- Брой деца/ученици отпаднали от група за психологична подкрепа: **24**

Всяко дете има пълен набор документи в досието си. Децата със СОП са с различни затруднения и увреждания, които оказват влияние при постигането на държавните образователни стандарти за съответната група/клас, а именно:

- сензорно увреждане;
- умствена изостаналост;
- физическо увреждане;

- езиково - говорно нарушение;
- обучителни трудности;
- множество увреждания.

Съобразно годишният план за дейността на психолога в началото и в края на периода се започна/завърши с цялостна прецизна диагностика на емоционалните, познавателните, психични процеси и интелектуално равнище на учениците и децата със СОП. Обследването на всяко едно дете се извършва чрез набор от тестове и методики, част от батерията за диагностициране, с която разполага Регионален център - Монтана. Диагностицирането се извършва в различните сфери със следните методики:

IQ:

- Тест Бине-Терман – изследване на интелект;
- Тест на Рейвън за деца – изследване на интелекта;
- Тест на Векслер за интелигентност при деца от 6 до 16 години (HAWIK-R 1983);

Когнитивна сфера на функциониране:

памет:

- Виноградова – изследване на логическата и механична памет;
- Тест на Лурия " Заучаване на 10 думи"- изследване на ретенция и репродукция на паметта;
- Тест "Коректурна буквена проба"- изследване на обем и работоспособност;
- "Цифрова проба на Джекобсон" – изследване на обем и работоспособност;
- Тестове за узнаване с вербален и невербален материал;
- мислене:
- Тест за понятия и асоциации „Четвърти излишен”

внимание:

- Тест на Пиерон и Рутер- Изследване на концентрация и устойчивост;
- Проба на Тулуз и Пиерон- изследване на концентрация и устойчивост;
- Проба на Херберт Винклер - изследване концентрацията и устойчивост;
- Проба „Украсяване на рамки на Ш.Бюлер”- изследване концентрация и устойчивост;
- Проба на Бурдон- концентрация и устойчивост;
- Тест „Лабиринт” или „Пръстени на Ландолт”- изследване на устойчивостта на вниманието;
- Тест ” Коректурна матрица”- превключване;
- Проба за превключване на вниманието на Пирьов и Цанев;
- "Преплетени линии на Платонов" – разпределяемост;
- Тест на Оскар Ман; Проба със силуети – изследване на въображение и възприятия;

Личностна и емоционална сфера:

- Тест за изследване на самооценката;
- Въпросник за измерване на агресивността на Б.Дюрки;

- Тест за изследване на стила на поведение в конфликтна ситуация „Т.Килман“;
- тест „психични девиантни диспозиции/акцентуации“;
- тест „Училищна тревожност“ на Филипс;
- тест „Таблицы на Шульце“;
- графически метод " Моят кръг на общуване" на Т.Ю. Андрюшенко особено полезен при деца със затруднения в общуването;
- Проективни тестове и нестандартизирани методи – диагностично наблюдение, интервю и беседа.

След обработка на резултатите бяха попълнени техните доклади и планове за подкрепа, съобразявайки се с индивидуалните им възможности, потенциали и ресурси, а бланките от тестове са приложени към папката със задължителна документация на всяко дете и ученик със СОП.

Всяко едно новопостъпило дете в течение на учебната година в групата на съответния психолог бе обследвано обстойно и му бе изготвена необходимата документация.

В работата си психолозите залагат много часове за развитието на когнитивните процеси, които чувствително страдат при децата и учениците със СОП, а в същото време са от съществено значение за усвояване на учебния материал. Усилията им са насочени да се постигнат по-добри резултати относно концентрацията и устойчивостта на вниманието си, да им помогнат да обогатят възприятията и представите си, да се подобрят вербалната и невербалната им памет, мисленето, въображението. Залагат също така корекционна дейност, с която целят намаляването на агресивните прояви на учениците със СОП в училище и тяхното успешно интегриране в живота на класа и разбира се социализацията им в обществото.

Работата на екипа психолози е насочена към развитие и усъвършенстване на способностите за преодоляване или компенсиране на затрудненията и дефицитите в развитието, произтичащи от основното заболяване с оглед подобряване възможностите за интеграция и социализация. Активно се оказваше съдействие по места на учителите от общообразователните училища относно възникнали затруднения в поведенческата реализация на подрастващите. Съдействието се изразяваше най-вече в консултации, както по отношение на поведението на подрастващите, така и относно адекватната реализация и релевантна организация на тяхното време за достигане на пълноценна просоциална активност и психично благополучие.

При индивидуалните им занимания с децата и учениците, действията им бяха насочени предимно към корекция и превенция на негативните поведенчески прояви и предоставяне на позитивни модели за подражаване и формиране на адекватна ценностна система, самооценка и самочувствие.

При всяка една от срещите си с децата отделят време да поговорят и за неща като: лична хигиена и външен вид, училищни задължения и отговорности, приобщаване и адаптиране към групата и класа.

Сериозна част от работата на екипа психолози (най-вече с по-големите) е насочена изцяло към това да ги мотивират да посещават училището и учебните занятия, както и да изградят модел на поведение, съответстващ за тази институция. Провеждат корекционна дейност за промяна на нагласата и приемането на образованието като ценност.

На всички деца/ученици, при които има движение в течение на учебната година, т.е. бяха преместени от едни училища и градове в други, психолозите оказваха подкрепа. Децата бяха сменили изцяло своето обкръжение и среда и работата с тях бе в посока по-лесна и безболезнена адаптация към новия начин на живот. Оказване на помощ в това да намерят своето място сред новата група и среда.

Целите и задачите, които екипа си бе поставил в началото на учебната година са съобразени с потребностите и възможностите на всяко дете. Екипът работи постоянно и задълбочено и с родителите на децата/учениците. В консултациите с тях се обяснява състоянието на детето им в настоящия момент, получават съдействие да стигнат до най-доброто за детето решение за форма на обучение, за собственото си отношение към проблема, за конфликтните ситуации, които възникват в училище и на улицата и т.н.

При взаимодействието на екипите по места относно реализиране на дейността не се срещаха трудности, които да затруднят или възпрепятстват целенасоченото изпълнение на планове за подкрепа.

В резултат от задълбочената работа на психолозите през последните три учебни години се забелязва мотивация и интерес у учениците за учебна дейност, подобряване процеса на общуване между ученици и учители. Активно бе участието на учениците в живота и дейността на класа и училището като същите придобиха самочувствие и започнаха да се чувстват по-значими в обществото.

Постигнати бяха по-добри резултати относно развитието на когнитивната и емоционалната сфера. По отношение на познавателните процеси при част от децата и учениците със СОП частично бяха подобрени качествата на вниманието – устойчивост и концентрация; констатира се обогатяване на възприятията и представите за календарната възраст, за съществуващите предмети и явления от обкръжаващата среда, въображението, емоционалната сфера и социализацията им в обществото.

През цялата учебна 2018/2019г. психолозите активно участваха в организирането и провеждането на редица мероприятия и програми за деца и ученици със СОП в Регионален център- Монтана.

С децата и учениците със СОП бяха реализирани разнообразни ролеви игри, музикотерапия, когнитивно стимулиране чрез прилагането на прагматични технологични средства на въздействие, насочени към подпомагане на тяхното пълноценно социално функциониране.

И през учебната 2018/2019 част от психолозите участваха като членове в Консултативна комисия за изготвяне на социални оценки на лица с увреждания към ДСП – общ. Брусарци.

Екипът от психолози винаги е бил и ще бъде в подкрепа на деца, родители и учители. При взаимодействието на екипите по места относно реализиране на дейността не се срещаха трудности, които да доведат до загуба на технологично време при целенасоченото изпълнение на планове за подкрепа.

Психолозите проведоха следните основни дейности:

- Ежедневни консултации с ученици;
- Консултации с учители/ възпитатели – **152**
- Консултации с родители – **110**;
- Участие в срещите на ЕПЛР към училища и детски градини - **598**.

6. Анализ на дейността на болничните учители.

През учебната 2018/2019 г. в област Монтана няма назначени болнични учители.

7. Анализ на дейността на помощниците на учителя.

През учебната **2018/2019 г.** в 2 детски градини ДГ №12 „Звънче”- гр. Лом и ДГ „Звезда”- с. Лехчево са назначени 2 помощници на учителя.

Наличието на помощник на учителя в детската градина е от голямо значение за ефективното приобщаване на децата със специални образователни потребности. Той се явява медиатор между детето, учителя, останалите деца в групата, специалистите които оказват допълнителна подкрепа за личностно развитие и родителите. Неговата дейност спомага престоят на „различните” деца да бъде максимално облекчен спрямо техните специфични нужди и здравословно състояние, така че да не са изолирани от своите връстници, но и да получават адекватна на потребностите си подкрепа.

През учебната година помощниците на учителя участваха в работата на екипите за подкрепа за личностно развитие на децата със специални образователни потребности като осъществяваха следните **основни дейности**:

- Подпомагаха изпълнението на дейности, определени в планове за подкрепа на децата със специални образователни потребности;
- Оказваха техническа помощ при подготовката на образователни материали за децата;
- Съдействаха на учителите при подбиране на подходящи методи, средства и материали за осъществяване на образователния процес;
- Съдействаха организационно и технически на учителите при провеждането на педагогическите ситуации в групите в детските градини;

- Подпомагаха осигуряването на безопасни условия за обучение на децата, като подкрепяха учителите при осигуряването на реда в групите в случай на проблемно поведение на дете;
- Подпомагаха овладяването на хигиенни навици и самообслужването на децата в детските градини;
- Улесняваха процеса на комуникация между учителите и децата;
- Включиха се в организираните курсове за обучение и квалификация.

През цялата година дейността на помощниците на учителя бе насочена към децата и тяхната индивидуалност. Те подпомагаха формирането на положителна нагласа към учебния процес и работеха за пълноценното приобщаване на децата към средата в детските градини, съобразно специфичните и възрастовите им особености и потребности. Помагаха за по-успешното преодоляване на възникващи затруднения от образователно естество, както и социализиране на децата от семейства със затруднения.

Организационни връзки и взаимоотношения:

Помощниците на учителя винаги се отзоваваха на нуждите на учителите. Те поддържаха постоянна връзка с родителите, създавайки мост между детската градина и общността. Подпомагаха ръководството на детските градини и учителите при взаимодействието с родителите. Осъществяваха трайно сътрудничество с родителската общност, запознаваха я с евентуални затруднения на децата, популяризираха успехите им сред нея и способстваха за активното ѝ включване в живота на детските градини. Със своята дейност съдействаха за детското развитие през периода на първоначалното изграждане и формиране на детската личност. Помощниците на учителя спомагаха за формирането на ценностна система, ориентиране към уважение и зачитане на индивидуалността на отделната личност. Отношенията между децата и техните учители трябва да се основават на уважение и разбирателство.

8. Анализ на дейността на ергогерапевта и сензорния ко-терапевт в РЦПППО-Монтана.

8.1.Сензорен ко-терапевт

В началото на учебната 2018/2019 г. сензорната група стартира с 11 деца и ученици, а в края на учебната са 15. През посочения период имаше движение. Едно от децата замина за чужбина – Денис Найденов от ДГ №5 ”Дъга”- Монтана. През м. декември 2018 г. три деца бяха включени в групата Галина, Матей и Иван след личен разговор с родителите за възможността да посещават сензорната зала и попълнени заявления от тях.

След диагностично обследване и желание на родителите децата започнаха да посещават сензорната зала. През месец март 2019г. в групата бе включен Николай Георгиев от ДГ№3 „Буратино”, а през месец април 2019г. Антонио Тониев ДГ№2 „Незабравка”.

Групата е разнородна по пол, възраст и степен на дефицити. Тя се състои от деца и ученици на допълнителна подкрепа от детски градини и училища на територията на област Монтана.

Децата на сензорна терапия са със следните дефицити: лоша фина моторика, груба моторика, трудности с имитацията на движения, с балансирането, координирането на движенията и билатералната координация, предпочитания към познати дейности или игри (например подреждане на играчките), предпочитания към спокойни игри (гледане на телевизия, четене на книги, игра на компютър), тревожност, необичайна реакция на стимули, агресия/автоагресия, ограничени праксисни възможности, поведенчески проблеми, обучителни трудности. А като медицински състояния и увреждания са: ЛУИ, УУИ, Детски аутизъм, Хиперкинетично разстройство и дефицит на вниманието, Синдром на Даун, Други разстройства на психологичното развитие.

И тази учебна година децата имат възможност да посещават в зависимост от моментното си състояние двете зали сензорната и залата за ерготерапия, които непрекъснато се обновяват с нови материали и конструкции. Към момента някои от децата посещават и двете зали. Занятията в сензорната зала се планират така, че да отговорят на сетивните нужди. Терапията е мощен инструмент за управление на поведението. С помощта на терапевта детето стига до успеха, което от своя страна развива самочувствието и самостоятелността. Това е необходимо, за да се постигне оптималната мотивация, което от своя страна води до подобряване на учебните резултати. С цел подобряване на социалните взаимоотношения в определени сесии интеракцията е дете-дете-терапевт.

Основен приоритет в работата е да се постигне добро възприятие и преработка на собствените възприятия, както и на равновесието и тактилните усещания, свързани с всички други сетива като база за икономично учене. Стимулите подпомагат детето да работи активно и да изследва света, като така по този начин оформя една зряла и ефективна организация на процесите в централната нервна система.

За всяко дете, сензорно - интегративната зала се оборудва и подготвя, така че да създава интерес, спонтанност и предизвикателства у детето. Материалите за въздействие се подбират приоритетно според установените интереси на детето. Те могат да се променят с цел мотивирането му, чрез прилагане на правилното предизвикателство, което е постижимо с минимално усилие. Използват се подходящи материали и средства:

По отношение на соматосензориката: басейн с топки, тактилен материал, вибриращи устройства, матраци, огледало.

По отношение на вестибуларната система: висящи уреди, наклонени плоскости, хамак, платформа, скейтборд и люлка тип „Гнездо”, спортни топки.

По отношение на слуховата система: барабан, различни ударни инструменти, специални камбанки.

По отношение на праксиса: катерушки, лечебни уреди, уреди за каране, конструктори, конструктивни игри от следващ последователност вид.

На разположение на децата са: играчки, свързани с използването на различни сетива; материали с различни повърхности; тапицирани елементи, които дават възможност на децата да „пробват”.

В групата за сензорна терапия бяха включени деца от трите групи:

- Деца избягващи сензорни стимули;
- Деца търсещи сензорни стимули;
- Деца с проблеми в моторните умения.

Работата на сензорния ко-терапевт играе ключова роля в традиционната терапия на SID. Чрез сензорно-интегративната терапия терапевтите осигуряват сензорния вход и преживяванията, от които децата имат нужда. Този вид терапия включва планирана и проектирана занимателна програма. Сензорната програма стимулира „близките” усещания (тактилни, вестибуларни и проприоцептивни) чрез комбинация от внимателно организирани и релаксиращи техники. Сензорният терапевт използва методите за тренинг на моторните умения, които обикновено се състоят от адаптиращо физическо обучение, обучение за движение и гимнастика. Сензорно-интегративният подход се ръководи от един много важен аспект, а именно мотивацията на детето за избора на дейности.

Оценката на способностите на децата се състои едновременно от стандартизирано тестване и структурирани наблюдения на отговорите на сензорна стимулация, наблюдение на стойката, позата, равновесието, координацията и движението на крайниците и очите. Тестовите резултати и отчетените данни, заедно с информацията от родителите и другите специалисти, внимателно се анализират от терапевта. Въз основа на тях той организира своята терапия и дава препоръки към семейството.

Децата със сензорна дисфункция стават по-зрели и успешни, ако им позволим да бъдат активно въввлечени в заниманията на базата на умело подбрани сензорни преживявания. Резултатите от работата в посока на общото нервно - психическо развитие на децата с нарушена сензорна интеграция са адекватни и развиващи, когато в работата се използват възможно по-голям спектър от методи и техники за въздействие, съответни на степента и интензитета на сензорните дефицити.

Практическите упражнения за сензорна стимулация започват със занимания за тактилно развитие: ровене из различни субстанции: потапяне на ръцете, месене на материала и разстилане по масата; посипване, търкане, триене с пръсти и длани; мазане или засипване на ръце и крака, а после откопаване; рисуване на фигури, цифри, букви, шарки с пръстите или с помощта на предмети, бутане в субстанция на колички, копане, строене на

пътища; с лепкави материали – оставяне на следи и рисуване с потопен палец; изваждане на фигури от материала.

Следващите по важност упражнения са свързани с правилната преработка на вестибуларните и проприоцептивни дразнения. Те включват: маршируване, скачане, подскачане, пълзене; имитиране на движения от грубата моторика; изпълняване на действия и следване на инструкции /в, до, горе, долу, пред, зад и др./ пускане, сядане, ставане, като предварително се обяснява последователността; изпълняване на упражнения за фината моторика на ръцете /изпълняване, имитиране на фигури с пръсти – „покрив на къща”, „уши на заек”, „глава на лисица”, „петленце” и др./.

Различното положение на пръстите на ръцете е свързано с определени области от нашия мозък и съответно им въздействат. Чрез свиване, кръстосване, протягане или допиране на пръсти, ние можем да повлияем на нашето тяло и ум. Това налага действия като пипане и усещане с върховете на пръстите (тактилни усещания) да се активират и тренират. Всяко докосване и движение на ръцете има свое особено въздействие. На това ниво сензорната стимулация се осъществява чрез практически упражнения от различно естество. Например: ходене с ръчна количка, надбягване; дъвкане на хрускаща закуска и на дъвка; разтягащи упражнения /докосване на небето, на пръстите на краката/.

При децата, които имат сензорна дисфункция е значително нарушена вестибуларната система. Такива деца изпитват нужда да се движат постоянно, не чувстват умора, изглеждат безстрашни, могат да се въртят продължително време без да нарушат равновесието си, използват и двете си ръце за еднакви действия без да проявяват сръчност или ловкост, изглеждат тромави и неориентирани, често играят легнали или при дейности на маса лягат върху ръката си, закъснява определянето на водеща ръка. Подходящи идеи за обогатяване на двигателния опит на тези деца са ежедневни подвижни игри със скачане, люлеене, пързаяне, активни упражнения с топка, въже, свирене на музикални инструменти, действия със затворени очи.

В сензорната стая се работи по посока на:

- предизвикване на сетивата;
- изграждане схема на тялото – знание за собственото тяло и включването му в определена дейност;
- по-ефективно възприемане на сложна сетивна информация;
- провокиране на интерес и устойчивост на вниманието;
- решаване на двигателни проблеми чрез взаимодействието със средата и изпълнението на конкретна задача;
- добро позициониране и степенуване в увеличаването на издръжливостта, силата, както и повтаряне на дейностите;
- преодоляване на детските страхове;
- адаптация в нова среда, приемане на правила;
- интерактивна стая за обучение;

- релаксация, с цел обработка на информацията, справяне с хиперактивността.

Целта на мултисензорната терапия е детето да натрупа богат сензорен опит и съобразно възможностите си да го обработи и да реагира адекватно на стимулацията с двигателна реакция, емоция, изказ. Полезното в случая е, че сетивните въздействия развиват мозъчната дейност и нейните функции, отговорни за качества като внимание, концентрация, памет, емоции и възможност за обучение. Опознаването на средата в сензорната стая е важно за развиване на личния опит и потенциал на детето, където то изучава и изследва чрез сетивата в процеса на игра. В тази обстановка на детето се дава възможност да разбира по-лесно речта и да развива комуникативните си умения по естествен начин. Свободата на движение подобрява фините умения и води до по-добра координация на движенията. Постига се пространствена ориентация, което предполага повече самостоятелност и гъвкавост в ежедневните дейности. Терапевтичната среда е подготвена, така че да бъде забавна за детето, което може да експериментира и изобретява своето желание за игра. Тя позволява на детето да заяви себе си в специфично пространство, превръщайки го в ръководител на случващото се, а не в прицел на случайни и самоцелни интервенции.

8.2. Ерготерапевт

През учебната 2018-2019г. ерготерапевтът работи с 14 деца със специални образователни потребности. Групата включва 10 момчета и 4 момичета на възраст от 4 до 10 години.

Обхванатите деца провеждат терапия в ерготерапевтична зала към РЦПППО – област Монтана.

Ерготерапията осигурява възможност за максимална степен на самостоятелност и независимост на лица с физически, умствени и емоционални дефицити чрез развиване, възстановяване, поддържане или промяна в ежедневните им умения за самообслужване и трудова дейност. Ерготерапията спомага за компенсирането на трайно увредени функции чрез адаптиране на домашната, училищна и работна среда. Ерготерапевтът разглежда силните и слабите страни на детето. След това създава програма за дейности, по които да се обучава то. Основната цел е да се осигури пълно и активно участие на децата със СОП в обществения живот и да се подобри качеството на техния живот.

Ерготерапията подпомага цялостното развитие на децата. Формира умения, затвърдява навици за самообслужване, тренира сензорните стимули, способства адаптирането на средата към техните нужди. Ерготерапевтичните програми изграждат вътрешна мотивация, активност и максимално възможна самостоятелност. Подобрява се качеството на живот на детето, постига се чувството на здраве и благополучие. В края на

ерготерапевтичните сесии се наблюдава оптимизиране на дейността, базирана на дейностния подход към всеки клиент.

По време на терапевтичните сесии децата се справяха успешно с поставените им задачи и постигаха добри резултати.

Преобладава редовно присъствие на децата от групата, с изключение на моментите, налагащи тяхното отсъствие поради здравословни причини.

По отношение включването на семейството в ерготерапевтичния процес, се изграждат и поддържат отношения на доверие и партньорство между терапевта и родителя, насърчава се обратната връзка. При необходимост се осъществява и екипност в работата със сензорния ко - терапевт. Терапевтът насърчава и поощрява креативността и експериментирането в работния процес. Родителите получават ценни указания и съвети по отношение насърчаване уменията и дейностите на децата за справяне в живота и извън познатата среда. Търсят контакт със специалиста и изпълняват дадените насоки и препоръки. Родителите се консултират, при необходимост се насочват към различни специалисти, служби и организации, касаещи подпомагането на децата със специални образователни потребности и нуждата от подходяща терапия. Децата, посещаващи Ерготерапевта се справят успешно с поставените терапевтични задачи и постигат добри резултати.

През учебната 2018/2019 год. са проведени общо **68** консултативни срещи, от които: 33 с деца и ученици и 35 семейни консултации.

V. ИНФОРМАЦИЯ СЪГЛАСНО ЧЛ. 145, АЛ.2 ОТ НАРЕДБАТА ЗА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ, ИЗМ. И ДОП.ДВ, БР.105 ОТ 18.12.2018 г.

1. Брой деца със СОП по групи, които се обучават в детските градини по чл. 35 от ЗПУО:

Детска градина / групи	Брой деца
1-ва група	6
2-ра група	7
ПГ 5 години	9
ПГ 6 години	29
Общ брой деца от предучилищна възраст	51

2. Брой ученици със СОП по класове, които се обучават в училищата по чл. 38 и 39 от ЗПУО:

Общ брой ученици в начален етап	66
I клас	10
II клас	12
III клас	23
IV клас	21
Общ брой ученици в прогимназиален етап	62
V клас	12
VI клас	25
VII клас	11
VIII клас	14
Общ брой ученици в гимназиален етап	8
IX клас	4
X клас	1
XI клас	1
XII клас	2
ОБЩ БРОЙ УЧЕНИЦИ СЪС СОП	136

Изводи:

От направения статистически анализ на децата и учениците със СОП, които се подпомагат от РЦПППО – Монтана по класове и етапи на образование се наблюдава следната тенденция:

Висок е и броят на децата от предучилищна възраст. Това е и доказателство за информираността относно ресурсното подпомагане и доверието към специалистите, осъществяващи тази подкрепа, което от своя страна дава една добра основа за успешното им обучение и личностно развитие в бъдеще.

По-висок е броят на учениците в начален и прогимназиален етап. Поради социално - икономическите условия в областта и ниския социален статус на семействата се забелязва тенденция към заминаване за чужбина заедно с родителите.

Допълнителната работа с помощта на ресурсен учител води до стимулиране на общото психомоторно развитие и когнитивните процеси. Това ще доведе до повишаване на мотивацията на учениците за учебна дейност и подобряване на общуването им с техните връстници. Ще бъдат активно включвани в живота и дейността на класа и училището и по този начин учениците със СОП ще намерят своето място в обществото.

Плавно спада броят на децата след седми клас. В тази възраст част от учениците продължават обучението си самостоятелно, без ресурсно подпомагане, а други, които са с тежки нарушения, не продължават

обучението си. Една от причините е липсата на възможности за избор в малките населени места.

3. Брой деца със СОП, които се обучават в специални училища за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания.

В област Монтана няма деца със СОП, които се обучават в специални училища за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания.

4. Брой ученици със СОП, които се обучават в специални училища за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания.

В област Монтана няма ученици със СОП, които се обучават в специални училища за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания.

5. Брой деца със СОП, които се обучават в ЦСОП.

През учебната 2018/2019 г. 1 дете се обучава в изнесена група/паралелка на ЦСОП „Христо Ботев” град Берковица, в ДГ „Звънче” – град Берковица.

6. Брой ученици със СОП, които се обучават в ЦСОП.

През учебната 2018/2019г. в Центровете за специална образователна подкрепа на територията на област Монтана се обучават общо **61** ученици, както следва: в ЦСОП „Христо Ботев”, гр. Берковица - 21 и в ЦСОП „Д-р Петър Берон”, Лом – 39. Екипите за подкрепа за личностно развитие са разработили индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми на всички ученици.

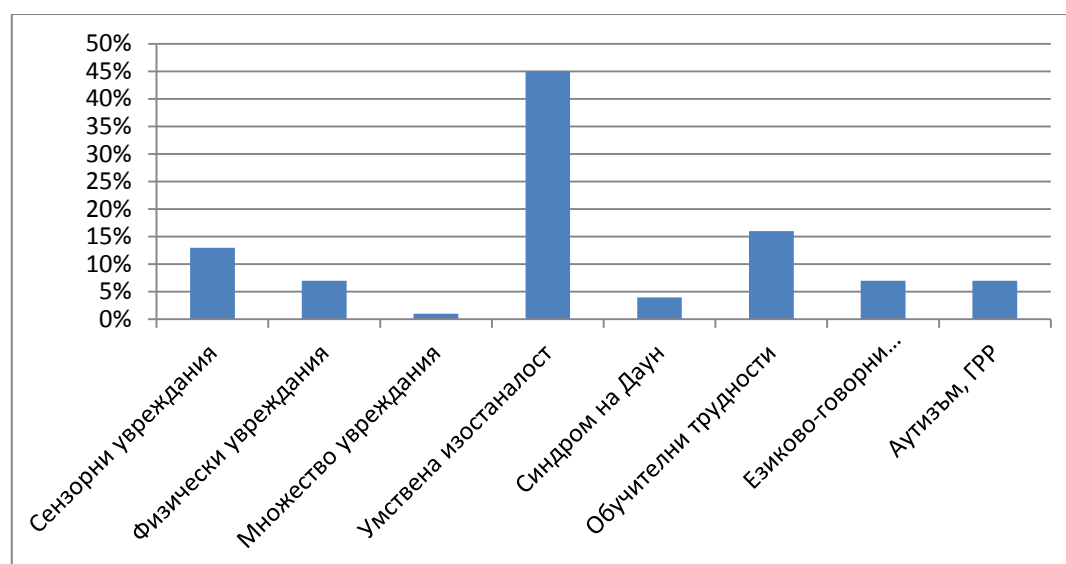
7. Брой деца и ученици, подпомагани от РЦПППО по вида на специалните им образователни потребности.

Разпределението на децата и учениците, подпомагани от Регионален център – област Монтана по вида на специалните им потребности, е представено в следната таблица:

ВИДОВЕ УВРЕЖДАНИЯ	БРОЙ УЧЕНИЦИ
I. СЕНЗОРНИ УВРЕЖДАНИЯ	
1. Увреден слух	16
2. Нарушено зрение	8
ОБЩО СЕНЗОРНИ УВРЕЖДАНИЯ	24
II. ФИЗИЧЕСКИ УВРЕЖДАНИЯ, ДЦП	13
III. МНОЖЕСТВО УВРЕЖДАНИЯ	2

IV. УМСТВЕНА ИЗОСТАНАЛОСТ	
1. Лека умствена изостаналост	60
2. Умерена умствена изостаналост	20
3. Тежка умствена изостаналост	3
ОБЩО УМСТВЕНА ИЗОСТАНАЛОСТ	83
V. СИНДРОМ НА ДАУН	8
VI. ОБУЧИТЕЛНИ ТРУДНОСТИ - Специфично разстройство на училищните умения	29
VII. ЕЗИКОВО-ГОВОРНИ НАРУШЕНИЯ	14
VIII. АУТИЗЪМ, ГРР	14
ОБЩО:	187

Диаграма 12

От така представената диаграма може да се направи следния **анализ**:

Най-голям процент от децата са с интелектуален дефицит, като преобладаваща е ЛУИ. Следват групата на децата с обучителни трудности. Тези деца и ученици са със задържане или непълно развитие на интелекта, характеризиращо се с нарушение на уменията, които възникват в процеса на развитие и дават своя дял във формирането на общото ниво на интелигентност, т.е. когнитивните, речевите, двигателните и социални умения.

При децата с лека умствена изостаналост се наблюдават умения за обличане, миене, хранене, тоалет. Темпът на развитие на практическите умения е значително забавен. Нарушенията в паметта се изразяват в нарушаване на логичната памет. Нарушенията във вниманието се изразяват в появата на ниска концентрация. При засегнатите от лека умствена изостаналост индивиди се наблюдават проблеми с четенето, писането и

смятането. Промените в мисленето и речта, които наблюдаваме при децата с умерена умствена изостаналост се изразяват в усвояване на речта със закъснение. Някои от засегнатите деца достигат нивото на ежедневната реч, водят разговори. Не са в състояние да извършват сложни мисловни операции. Липсва абстрактно и логическо мислене. Промени в подвижността се явяват по-късно, като страдат фините движения. Всички така описани проблеми при децата и учениците с умствена изостаналост са обект на корекция и терапия на екипа от психолози.

Сравнявайки децата и учениците със сензорни и физически увреждания преобладаващ е делът на сензорните, а най-малък е процентът на децата с множество увреждания.

Сред децата със сензорни увреждания се наблюдава превес на децата с увреден слух над тези с нарушено зрение. Може да се отбележи, че голяма част от децата със сензорни увреждания са със сравнително съхранени и добри интелектуални възможности, затова при тях екипът от психолози работи предимно по отношение на социализиране, адаптиране и самооценка. Има и изключения, при които се констатира по-сериозен дефицит в интелектуалната сфера и когнитивните процеси.

Децата с аутистични прояви също не са малко. Именно с тези деца се изисква сериозна работа и подкрепа от страна на психолозите. При тези деца процесът на адаптация и социализация е силно затруднен, срещат се най-много поведенчески проблеми и емоционална неустойчивост.

В заключение може да се каже, че всички тези групи поради спецификата на уврежданията си изискват един много продължителен и задълбочен процес на терапия и корекция.

8. Брой помощници на учителя.

На територията на областта са назначени **2** помощници на учителя

- ДГ № 12 „Звънче” - град Лом;
- ДГ „Звездица” - село Лехчево.

VI. КВАЛИФИКАЦИОННА ДЕЙНОСТ

1. Брой специалисти от РЦПППО преминали квалификационни курсове (въвеждаща и периодична квалификация)

През учебната 2018/2019 г. **29** педагогически специалисти от Регионален център – Монтана повишиха своята квалификация. Те се включиха в различни тренинги, обучителни семинари, кръгли маси, работни срещи и конференции на общинско, областно, национално и международно ниво.

➤ В периода от 01.11.2018 г. до 02.11.2018 г. всички педагогически специалисти от РЦПППО – област Монтана взеха участие в обучителен

- семинар на тема: „Практически насоки в прилагането на ДОС за приобщаващото образование”, с присъждане на 1 квалификационен кредит.
- 25 педагогически специалисти от РЦПППО – област Монтана взеха участие в обучителен курс на тема: „Иновативност и интерактивност. Приложение на интерактивни методи в съвременния образователен процес”, което се проведе в периода 10.12.2018г.-15.12.2018г., организирано от СУ ”Св. Климент Охридски” ДИУУ гр. София по проект „Квалификация за професионално развитие на педагогическите специалисти 2018/2021“ по ОП НОИР с присъждане на 1 квалификационен кредит.
- РЦПППО – област Монтана организира и проведе съвместно с РУО-Монтана Регионална конференция на тема ” *Перспективи и предизвикателства пред приобщаващото образование*” - 27-28.03.2019 г. в гр. Вършец. Участие в конференцията взеха: Диана Божинова – Директор на РЦПППО, Даниела Алексиева – главен учител, ресурсен, Виолета Цветанова –ресурсен учител, Янита Сейкова - логопед, Антон Цифудин - психолог, Нели Вълкова – рехабилитатор на слуха и говора и Елена Илиева-ерготерапевт.
- Мария Емилова Андреева – психолог и Теодора Валентинова Калафатова - логопед участваха в тридневно обучение за обучители на Екипи за подкрепа на личностно развитие, проведено в град София.
- Стефка Тодорова и Беатрис Рангелова- участие в обучение в РЦПППО–Монтана „*Реализиране на допълнителна подкрепа за деца и ученици със СОП в контекста на нормативната уредба*”.
- 13-16.06.2019 г. Беатрис Рангелова участие в обучение с присъждане на кредити на тема: „*Коучинг. Изграждане на комуникативни умения*” с лектор Ивелин Бонев
- Боряна Стефанова Октомври 2018 г. - придобиване на 5-та ПКС по Специална педагогика;
- Боряна Стефанова - обучение в РЦПППО–Монтана от РЕПЛР–МГ2 на теми: „*Обща и допълнителна подкрепа в контекста на нормативната уредба*; „*Процедура по предоставяне на допълнителна подкрепа*” и „*Адаптиране на учебно съдържание*”.
- Даниела Алексиева - участие в обучителен курс към фондация „Кузманов” – София на тема: ” *Хиперактивност и дефицит на вниманието. Практически насоки за работа с хиперактивни деца*” в периода: 30-31.01.2019година. Получен 1 квалификационен кредит.
- Даниела Алексиева - участие в обучение по Програма „ *С поглед в бъдещето- училището има смисъл*”, проведено в София на 12-13.04.2019 година.
- Даниела Алексиева - участие в **Национална конференция** „ *Приобщаващи образователни практики в училище и детска градина 2019 година*” в Пловдив на 11.05.2019 година.
- Даниела Алексиева - участие в обучителна програма на Просвета за придобиване на квалификационни кредити чрез уебинар и присъствена форма на следната тема: Програма 23- *Формиране на умения за успешно*

прилагане на новите учебни програми по математика в 1-4 клас. Получен 1 квалификационен кредит.

➤ Валя Петрова - участие в обучителна програма на Просвета за придобиване на квалификационни кредити чрез уебинар и присъствена форма на следната тема: *Програма 23- Формиране на умения за успешно прилагане на новите учебни програми по математика в 1-4 клас. Получен 1 квалификационен кредит.*

➤ Мариана Кирилова - участие в обучителен курс към фондация „Кузманов” – София на тема: *” Хиперактивност и дефицит на вниманието. Практически насоки за работа с хиперактивни деца”* в периода: 30-31.01.2019 година. Получен 1 квалификационен кредит.

➤ Мариана Кирилова - участие в обучителна програма на Просвета за придобиване на квалификационни кредити чрез уебинар и присъствена форма на следната тема: *Програма 23- Формиране на умения за успешно прилагане на новите учебни програми по математика в 1-4 клас. Получен 1 квалификационен кредит.*

➤ Виолета Цветанова - участие във втора сесия на българо-унгарски образователен форум *„8 години Морска академия”* за обмен на добри практики и работни посещения в училища и детски градини в Будапеща, Унгария и Виена, Австрия – октомври 2018г.

➤ Диана Божинова, Виолета Цветанова, Янита Сейкова, Нели Вълкова - участие в **Първа международна научна конференция** на тема: *„Допълваща и алтернативна комуникация”*, организирана от Международна асоциация за допълваща и алтернативна комуникация ISAAC с подкрепата на МОН, УНИЦЕФ – България и Microsoft - София – ноември 2018г.

➤ Виолета Цветанова, Антон Цифудин, Янита Сейкова - участие в обучение за обучители за прилагането на ICF – CY (*Международна класификация на функционирането, уврежданията и здравето на човека*), организирано в рамките на сътрудничество между МОН и УНИЦЕФ – България с лектор проф. Манфред Претис от Университета в Хамбург, Германия – София - януари – 2019г.

➤ Сертификационна работна среща в МОН за сертифициране на първите обучители за прилагане на функционално оценяване на индивидуалните потребности на деца и ученици с участието на г-жа Карина Ангелиева, заместник-министър на образованието и науката – София - юни 2019г.

➤ Бисерка Костадинова - придобита Трета професионално-квалификационна степен: Свидетелство за професионално-педагогическа специализация *„ Методологически подходи в работата с деца със СОП”*, ДИУУ- СУ „Св. Климент Охридски”- София -21.01.2019г.

➤ Бисерка Костадинова и Силвия Симеонова участие в регионален форум на тема: *„Книгата е моята светлина”* - споделено от опита – 13.11.2018г. град Враца.

- Нели Вълкова - Октомври 2018 г. придобита I-ва ПКС.
- Мая Кьосина - участие в обучение на тема: „ *Интерактивни методи на обучение*”, фондация „Кузманов” с придобиване на 1 квалификационен кредит.

Периодична вътрешно-училищна квалификация на кадрите

Традиция на Регионален център – област Монтана е да организира обучителни семинари за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти за работа с деца и ученици със специални образователни потребности.

Педагогическите специалисти ежесечно споделят своя добър педагогически опит помежду си и със своите колеги от общообразователните училища. Целта е обмен на добри педагогически практики между специалистите и повишаване качеството на образователно – възпитателния процес. Те провеждат разнообразни по форма и съдържание теми – открити уроци, семинари, дискусии, работни срещи, обучителни тренинги и супервизии.

Презентации по актуални теми:

- *"Интегрален подход за формиране на ключови компетентности при децата със СОП. Новост в обучението"* - Даниела Алексиева;
- *„Иновативни методи на работа с деца с езиково - говорни нарушения”*- Мариана Кирилова;
- *„Причини и фактори пораждащи травматични увреждания при деца със СОП”*- Диана Йорданова;
- *„Иновативни методи на работа с деца със СОП – билингви”*- Валя Петрова;
- *„Мотивиране на учениците от малцинствените групи за равнопоставено участие в учебно-възпитателния процес”*- Елиза Величкова;
- *„Образователна подкрепа за личностно развитие на децата с увреден слух – същност, организация, възможности”*- Нели Вълкова;
- *„Функционална оценка на допълнителните образователни потребности в светлината на Международната квалификация на функционирането на човека, уврежданията и здравето /МКФУЗ-ICF/”*-Виолета Цветанова и Антон Цифудин;
- *„Иновативни методи свързани с адаптирането на учениците със СОП при преход от ДГ-ПГ към начален етап и от начален етап към прогимназиален етап.”* - Наташа Боянова;
- *„Рехабилитация и ерготерапия при деца с аутизъм”*-Елена Илиева;
- *„Прилагането на игрови методи в училищното обучение на ученици със СОП”*- Боряна Стефанова,Татяна Тимова;

- „Коледа е”- иновативно открито занятие на клуб „Партньори”- Даниела Алексиева;
- „Пресъздаване на българските обичаи и традиции на Рождество Христово”- иновативен открит урок - Боряна Стефанова,Татяна Тимова;
- „Арттерапевтична дейност при деца със СОП”- Антоанета Тонева;
- „Арттерапевтична работа с деца от аутистичния спектър с цел намаляване на дефицита в комуникацията и въображението”- Елеонора Планинец;
- „Добри приобщаващи практики на ресурсните специалисти в град Берковица” – Нели Вълкова;
- „Практически дейности и занятия през учебната 2018/2019 година” – Елеонора Планинец, Валя Петрова;
- „Как да работим с деца от аутистичния спектър” – Беатрис рангелова, Теодора Валентинова.

2. Брой организирани обучения на помощници на учителя.

През учебната 2018/2019 година в детските градини и училища на територията на област Монтана няма новоназначени помощници на учителя. Две детски градини имат назначени такива специалисти, които са обучени в предходната година.

3. Брой организирани курсове и обучения на педагогическите специалисти от детските градини и училища от РЦПППО като специализирано обслужващо звено.

През учебната 2018/2019г. РЕПЛР организира и проведе **8 информационни срещи и семинари** тематично съобразени с конкретните потребности, появили се в процеса на реализиране на приобщаващо образование на територията на областта с **201** педагогически специалисти от общообразователни училища, гимназии, детски градини и ЦСОП. На участниците са издадени сертификати.

06.12.2018г. **Информационна среща** на тема „ Реализиране на обща и допълнителна подкрепа за деца и ученици със СОП в контекста на нормативната уредба”;

24.01.2019г. **Информационна среща** на тема „ Реализиране на обща и допълнителна подкрепа за деца и ученици със СОП в контекста на нормативната уредба” в І ОУ „Св.св. Кирил и Методий” – Монтана;

21.02.2019г. **Информационен семинар** на тема „ Реализиране на обща и допълнителна подкрепа за ученици със СОП в контекста на нормативната уредба” І ОУ „ Васил Левски” – гр. Вълчедръм;

26.02.2019г. **Информационен семинар** на тема „ Оценка и терапия на деца с множество увреждания” – обмен на добри практики. „ Сензорна интеграция и ерготерапия при децата със СОП” – РЦПППО – Монтана;

07.03.2019г. **Информационен семинар** на тема „ *Иновации в сферата на логопедичната терапия*” - РЦПППО – Монтана;

08.05.2019г. **Методическа среща** във връзка с насочване на учениците със СОП след VII клас за продължаване на обучението им по профили и специалности от професия – ПГХЗ „Д.И.Менделеев” – гр. Лом;

09.05.2019г. **Методическа среща** във връзка с насочване на учениците със СОП след VII клас за продължаване на обучението им по профили и специалности от професия – ПГ „Д-р Иван Панов” – гр. Берковица;

13.05.2019г. **Методическа среща** във връзка с насочване на учениците със СОП след VII клас за продължаване на обучението им по профили и специалности от професия – II СУ „Н.Й. Вапцаров” – гр. Монтана.

➤ 20.06.2019г. **Информационна среща** с учители от общообразователните училища на тема: „ *Функционална оценка на индивидуалните потребности на основата на ICF-CY*”

➤ 21.06.2019г. **Информационна среща** с учители от детските градини на тема: „ *Функционална оценка на индивидуалните потребности на основата на ICF-CY*”

Проведени обучения

През учебната **2018/2019** година са проведени **7** обучения на **111** педагогически специалисти от общообразователни училища, гимназии, детски градини и ЦСОП, на които са издадени удостоверения с присъждане на 1 квалификационен кредит.

➤ 22.11.2018г. **обучение** на тема „ *Приобщаващо образование – управленски стратегии и практики*”;

➤ 29.11.2018г. **обучение** на тема „ *Приобщаващо образование – управленски стратегии и практики*”;

➤ 13.12.2018г. **обучение** на тема „ *Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в контекста на нормативната уредба*”;

➤ 22.01.2019г. **обучение** на тема „ *Организиране и обогатяване на подкрепяща среда в детските градини и училища*”;

➤ 19.02.2019г. **обучение** на тема „ *Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в контекста на нормативната уредба*”;

➤ 26.03.2019г. **обучение** на тема „ *Организиране и обогатяване на подкрепяща среда в ДГ и училища*”;

➤ 27-28.03.2019г. се проведе **Регионална конференция** на тема „ *Предизвикателства и перспективи пред приобщаващото образование*” – гр. Вършец, организирана и проведена съвместно с РУО-Монтана.

Целта на конференцията бе да се отговори на предизвикателствата, свързани с осигуряването на приобщаващото образование на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование, дейността на институциите за подкрепа за личностно развитие на децата и

учениците, както и популяризиране на добрия педагогически опит при организацията и обучението на деца и ученици със СОП.

Участници в конференцията бяха: Татяна Предова – държавен експерт в МОН; Трайка Трайкова – Началник РУО – Монтана; експерти от РУО – Монтана; Силва Маринова – главен експерт Областна администрация; кметове на общини и представители на Общинските администрации; директори на училища и детски градини в област Монтана; учители, логопеди и психолози от общообразователни училища, детски градини и Регионален център – Монтана, родители на деца със СОП.

Супервизии, родителско консултиране, работни консултативни срещи

Специалисти от състава на РЕПЛР към РЦПППО – Монтана проведоха **супервизии** на екипи за подкрепа за личностно развитие в образователни институции в областта с цел оказване на подкрепа на учителите и техните усилия да са полезни и ефективни в процеса на приобщаване на деца и ученици. Форматът цели да открие желание за професионално развитие, което е предпоставка за сътрудничество и партньорство за ефективна комуникация и подходяща подкрепа на децата и учениците със СОП.

Проведени са 4 супервизии: /ОУ „Отец Паисий” – с. Мадан, общ. Бойчиновци; ДГ „Патиланци” - гр. Вълчедръм, общ. Вълчедръм - 2; ПГ „Д-р Иван Панов” – гр. Берковица/.

Специалисти от състава на РЕПЛР към РЦПППО – Монтана периодично провеждаха **родителски консултирания** с цел повишаване информираността на родителя относно същността на процеса на осигуряване на допълнителна подкрепа, съгласно условията, вписани в ЗПУО и Наредба за приобщаващо образование. В хода на консултирането семействата имаха възможността да споделят проблеми в отглеждането на децата си и други, свързани с тяхното ежедневие. Получаваха съвети и препоръки от специалистите как да се справят с различни моментни емоционални състояние на децата и как максимално да разгърнат наличния им потенциал.

VII. ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЕЙНОСТИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА ПОЛОЖИТЕЛНИ НАГЛАСИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ – БРОЙ И ВИД НА ДЕЙНОСТИТЕ

Работа с родителите

Когато планират работата си с родителите, специалистите от Регионален център – Монтана не забравят, че родителите са хора с натрупан опит и разполагат с много информация. Винаги свързват нещата, които им се съобщават с предишния си опит и знания и са практически ориентирани.

Специалистите към Регионален център – област Монтана се стремят целогодишно да включват родителите и техните деца в разнообразни дейности и мероприятия. Организируют за тях тренинги, включват ги в дискусии и разнообразни извънкласни дейности и мероприятия. Провеждат работни срещи в неформална обстановка, на които се информират за предстоящи събития, организират бъдещи мероприятия или просто, за да си общуват.

На тези срещи се делегират отговорности – за намиране на информация, усвояване на умения от родителя за продължаващо обучение въкъщи, за закупуване на материали за работа или придружаване на детето за участие в извънучилищни мероприятия или други видове дейности.

Клуб „Специални родители” – гр. Лом

➤ **Информационна работна среща** – организационни въпроси; анкетно проучване за актуални въпроси и проблематика; дискусия за оптимизиране на дейността на групата за взаимопомощ – октомври – 2018г.

➤ **Информационна дейност с обществена насоченост** – изготвяне на постери и брошури с послания по случай 16 ноември – Международен ден на толерантността; 21 март - Световен ден на хората със синдром на Даун, 02 април – Световен ден за информираност за аутизма; 26 март – Световен ден в подкрепа на страдащите от епилепсия за участие в изложба на Регионална конференция „Перспективи и предизвикателства пред приобщаващото образование” – март 2019г.

➤ **Родителско консултиране** – ноември – 2017г. – юни 2018г.

Родителски консултативни работни срещи на тема:

- „*Епилепсията е повече от пристъпи*”- посветена на борбата с епилепсията, по инициатива на Клуб „Специални родители” с любезното съдействие на Асоциация на родителите на деца с епилепсия и на ръководството на Детска градина №12 „Звънче” – Лом - 11.02.2019г.

- „*Развитие на детската реч*” – родителско консултиране в ДГ 12 „Звънче” – Лом – 06.03.2019г.

- „*Правилният избор за моето дете*”- дейност на Клуб „Специални родители” – Лом с ръководител Виолета Цветанова и консултанти – специалистите от РЦПППО – Монтана - Янита Сейкова и Антон Цифудин. В индивидуалното родителско консултиране участваха педагогически специалисти от РЦПППО – Монтана, ДГ №12 „Звънче” – Лом и ЦСОП „Д-р Петър Берон” – Лом. Консултирането на родители на деца със специални

образователни потребности е част от дейността на групата за взаимопомощ клуб „Специални родители” - Лом, сформирана, за да обедини родителите на деца с проблеми, които взаимно да си оказват помощ и морална подкрепа

- Индивидуални консултации – октомври 2018 – юни 2019г.

Педагогическите специалисти от РЦПППО – област Монтана проведоха тренинги и информационни семинари с деца, учители и родители.

➤ На 14.03.2019г. в Заседателната зала на РЦПППО - Монтана се проведе **тренинг за родители** на тема: *”Как общува моето дете?”*. Инициатива е на „Училище за родители” – град Монтана. Тренингът бе проведен от Мария Андреева – психолог и Мая Кьосина- старши учител ресурсен и сензорен ко-терапевт.

➤ През март 2019 г. се проведе информационна среща на теми:

- „ *Приобщаването на родителите към процеса на ерготерапия*”. Инициатива е на „Училище за родители” – град Монтана. Водещ на срещата бе Елена Илиева – ерготерапевт в РЦПППО-Монтана.

- „*Сензорна интеграция при деца със СОП*”. Водещ на срещата бе Мая Кьосина- старши учител ресурсен, сензорен ко-терапевт.

- „ *Взаимодействие между родители и учители на деца и ученици със СОП*”. Водещи на срещата бяха Лора Иванова - с учител, ресурсен и Боряна Стефанова – учител, ресурсен.

„Ресурсна школа за деца, родители и учители”

➤ Участие в представителна изява организирана от **„ Ресурсна школа за деца, родители и учители“**, на която се представиха празниците през пролетта и занаятите грънчарство и килимарство в Берковския край. Учениците, пяха, рецитираха и участваха в направата на проект за керамичен съд и килим, а след това участваха в обща изложба.

През учебната 2018/2019 година се проведоха общо **470** консултации с родители.

Общият брой проведени **родителски срещи** през годината е **78**, от тях в ресурсен кабинет - 68, в училище – 10.

Отразяване на събитията от извънкласните дейности в електронни и печатни медии на областно и национално ниво:

- Снимки и материали от изнесен съвместен урок на ресурсен учител Даниела Алексиева и класен ръководител Наталия Станчева на втори клас в ОУ ” Константин Фотинов” – град Лом на тема: „Коледни въшебства“, проведен в Градската библиотека, бяха публикувани на сайта Приобщаващо образование и споделени, като добра практика, както и на сайта на Регионален център- област Монтана.
- Мероприятието на „Ресурсна школа за деца, родители и учители” е отразено в електронните медии на територията на областта; електронен общински вестник на община Берковица и на сайта на Регионален център – област Монтана.
- В издание на „Книга първа 2019 г.”, издателство „Полимона” ООД, са публикувани 3 статии на Диана Йорданова, отразяващи дейността на РЦПППО – област Монтана.
- Всички мероприятия проведени от РЦПППО – област Монтана са публикувани на сайта на Регионалния център.

VIII. УЧАСТИЕ В ПРОЕКТИ НА ОБЛАСТНО, НАЦИОНАЛНО И МЕЖДУНАРОДНО РАВНИЩЕ БРОЙ И ВИД НА ПРОЕКТИТЕ, БРОЙ И ВИД НА СПЕЦИАЛИСТИТЕ ОТ РЦПППО, АНГАЖИРАНИ В ПРОЕКТИТЕ.

През учебната 2018/2019г. специалистите към РЦПППО – област Монтана не са работили по проекти.

IX. СПЕЦИФИЧНИ ПРОБЛЕМИ И ЗАТРУДНЕНИЯ В РАБОТАТА НА РЦПППО.

- Липса на подкрепяща среда - достъпна физическа и архитектурна среда в повечето детски градини и училища с оглед осигуряване на подходяща инфраструктура за достъп на децата и учениците с двигателни увреждания до класните стаи. Изградена е достъпна архитектурна среда само в **10** общообразователни училища, **2** професионални гимназии и **4** детски градини.
- Недостиг на квалифицирани кадри с образователно- квалификационна степен бакалавър и магистър в областта на Специалната педагогика за работа с деца и ученици със СОП.
- В **18** от общообразователните училища на територията на област Монтана, в които се осъществява процеса на приобщаващото образование все още не са изградени ресурсни кабинети, поради недостиг на стаи в

училищата. Това от своя страна създава неудобство на ресурсните учители при организацията за работа. Само в три детски градини на територията на област Монтана има изградени ресурсни кабинети.

- Недостатъчен обхват на деца с увреждания в областта, поради липса на статистически данни / информационна банка за деца със СОП в областта-екипност между РУО, Регионален център и Регионална здравна инспекция/.

- Липса на достатъчна квалификация и възможности за работа на учителите от общообразователното училище в паралелка, в която има наличие на деца със СОП.

- Липса на цялостен анализ на успешните практики и конструиране на политики за прилагането им /ранна детска интервенция, осигуряване на индивидуални технически помощни средства/.

- Все още липсва ясна позиция в обществото по въпросите на приобщаващото образование. Нужна е промяна в нагласата на обществото по посока подкрепа на приобщаващото образование с оглед гарантиране образователните права на учениците със СОП за равноправната им социална интеграция.

- Липса на ефективно междуекипно сътрудничество на някои места;

- Проблеми при изготвяне на задължителната документация в частта допълнителна подкрепа / отговорността да не пада единствено и само на ресурсния учител/;

- Противоречиви мнения и желания на родителите относно продължаване на обучението на учениците със СОП след завършен 7 клас и 10 клас / има механизъм за насочване от РЕПЛР-чл.140 от Наредба за приобщаващо образование/;

- Неправилна намеса от страна на отдел *“Закрила на детето”* към Дирекция *“Социално подпомагане”* за някои случаи;

- Непълен състав на ЕПЛР в някои училища и детски градини;

- Необходимост от назначаване на ресурсен учител в училищата и детските градини.

Х. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ПОДКРЕПАТА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ И ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ОБЛАСТТА.

- Набелязване на мерки относно идентифициране на деца и ученици със СОП в областта, в частност откриване и обследване на ученици със СОП в училища, в които все още не е въведено приобщаващото образование.

- Утвърждаване на единна национална система за професионално ориентиране, включително и ранно професионално ориентиране, както и специализирана методика за професионално образование и обучение за учениците със СОП.

- Навременна и точна диагностика на деца със специални образователни потребности и насърчаване индивидуалния подход при работата с деца и ученици, нуждаещи се от допълнителна подкрепа;
- Въвеждане на иновативни педагогически и психологически методи и техники за преподаване, обучение, възпитание, учене и мотивиране на учениците със СОП;
- Използване на разнообразни образователни стратегии, методи и техники за преподаване, обучение, възпитание, учене и мотивиране на учениците със СОП. Прилагане на иновативни дидактически упражнения и игри за работа с ученици със СОП. Търсене на възможности чрез проекти и програми за изграждане на сензорни помещения и внедряване на компютърни програми за работа с ученици със СОП и от аутистичния спектър;
- Прилагане на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция;
- Осигуряване на методическа подкрепа от РЕПЛР в училища и детски градини;
- Продължаване на дейностите по изграждане на достъпна архитектурна среда в учебните заведения, в които се осъществява приобщаващо образование за учениците със СОП с цел осигуряване на подходяща инфраструктура за достъп на учениците с двигателни увреждания до класните стаи;
- Осигуряване на **приобщаващи класни стаи** в общообразователните училища и детски градини.
- Коректни взаимоотношения със социалните партньори, НПО, Областна и Общинска администрация, Дирекция «Социално подпомагане», Отдел «Закрила на детето» и др.;
- Ефективно взаимодействие с родителите. Изградени са активни родителски сдружения - Клуб «Специални родители» под мотото «Ръка за ръка», «Училища за родители», Клуб «Партньори», «Ресурсна школа за деца, учители и родители».
- Координираност и екипност между всички участници в образователния процес при изготвянето на задължителната учебна документация.
- Ефективно включване на деца и ученици със специални потребности в процеса на приобщаващото образование чрез прилагане на терапевтични програми за развиване на способности и компетентности.

ДИАНА БОЖИНОВА

Директор на РЦПППО – област Монтана